



*Sterna, la revista*

*Núm.: 011. Setembre - desembre/2019*



*Sterna, la revista*

*Núm. 011. Setembre -  
desembre/2019*

**Coordinador editorial:**  
Carlos Alvarez-Cros

**Consell editorial:** Carlos  
Alvarez-Cros, Josep Ma Bas  
Lay, Jaume Ramot García,  
Rosa Matesanz Torrent

**Convidat:** Iolanda Bustos  
Cabezuelo

**Col·laboradors:** Oriol Agell  
Pasola, Carlos Alvarez-  
Cros, Núria Formatger  
Masferrer, Iván Izquierdo,  
Mònica López García, Albert  
Mallol Camprubí, Rosa  
Matesanz Torrent, Joan  
Carles Ortega Mateu,  
Esther Pardo Gimeno,  
Dolors Piqué Perfontan,  
Eudald Pujol Buxó, Jaume  
Ramot García, Laura  
Torrent Alsina, Josep Vidal  
Oliveras, Josep "Temi" Vives  
Rego.

**Revisió i correcció:** Esther  
Pardo Gimeno.

**Contacte:**  
[sterna@yahoo.com](mailto:sterna@yahoo.com)

Les opinions dels autors,  
col·laboradors i convidats  
corresponen exclusivament  
al seu criteri personal.

© Les imatges són propietat  
dels seus autors.

**Imatge de portada:** aritjol  
*Smilax aspera*. Ca  
l'Esquerp, Sant Feliu de  
Guíxols, 02/11/2002. Foto:  
Carlos Alvarez-Cros.

## SUMARI

3 **EDITORIAL.** *Jaume Ramot García, President del Grup de Natura Sterna.*

4 **UN CONVIDAT: IOLANDA BUSTOS CABEZUELO**

5 **FLORS D'HIVERN A LA CUINA** *Iolanda Bustos Cabezuelo*

6 **2n CONCURS DE FOTOGRAFIA DE NATURA 2019.**

7 **CIUTADÀ ECOLÒGIC: MITE O REALITAT?** *Temi Vives.*

8 **RESULTATS DE LA CAMPANYA DE CAIXES NIU PER NOCTURNES. STERNA, 2019** *Jaume Ramot García*

12 **RESULTATS D'ANELLaments DE NOCTURNES. STERNA, 2019** *Jaume Ramot García*

15 **ELS COLORES DE LA NIT (la visió, escrit 2).** *Eudald Pujol Buxó.*

17 **QUÈ DIUEN ELS ANIMALS** *Oriol Agell Pasola*

19 **UN PERSONATGE: BLANCA CATALÁN DE OCÓN Y GAYOLÁ**

20 **UN LLIBRE: SENSIBILIDAD E INTELIGENCIA EN EL MUNDO VEGETAL. UNA FRASE (O DUES). UN REFRANY (O DOS). UN PENSAMENT.**

21 **UN WEB: P@xtNet.**

22 **UN CAS DE L'ESTEL I L'ORIDL: PINYOLS** *Carlos Alvarez-Cros.*

23 **UNA ACTIVITAT: APRENEM I PINTEM PLANTES. UNA SOPA DE LLETRES. UNA ENDEVINALLA.**

24 **UN PARELL D'OCELLS I HUMANS, O VICEVERSA** *Carlos Alvarez-Cros.*

26 **LES HERBES MÀGIQUES.** *Esther Pardo Gimeno*

28 **UN ARBRE: MAGRANER.** *Mònica López García*

30 **UNA RECEPTA: LICOR DE MAGRANA.** *Mònica López García.*

30 **UNA D'ORQUÍDIES. ORQUIDÀCIES DE LA VALL D'ARD.** *Mònica López García i Albert Mallol Camprubí.*

31 **UN POEMA.** *Carlos Alvarez-Cros*

32 **L'ARITJOL (*Smilax aspera*).** *Carlos Alvarez-Cros. CARTES DELS LECTORS.*

33 **UNS APUNTS DE FOTOGRAFIA DE NATURA.** *Rosa Matesanz Torrent.*

34 **UNA DE FOTOGRAFIES BONIQUES O CURIOSSES...**

38 **UNA IMATGE VAL MÉS QUE...**

40 **STERNA EN ACCIÓ.**

50 **CONTRAPORTADA: ART I NATURA.** *Temi Vives.*

## EDITORIAL

### **MOMENT DE MIRAR ENRERE PER SEGUIR ENDAVANT.**

Cada any per aquestes dates, no puc deixar de fer una mica d'avaluació de com han anat les coses. Enguany, la nostra entitat celebra el seu 29 aniversari. Una edat prou important, que lluny d'apropar-se a la maduresa dels seus fundadors, s'ha rejuenit amb l'entrada de nous companys i companyes que aporten l'esperança d'un futur engrescador. Una de les coses més boniques que s'han dit de nosaltres, aquest any, la va publicar el periodista Toni Sala al diari Ara.cat. En un dels seus articles el dia 14 de març va dir: "Des dels anys noranta, Sterna és una de les millors coses que han passat a la Vall d'Aro, sinó la millor." Realment per tots nosaltres aquestes són les recompenses que ens ajuden a seguir treballant. He dit recompenses, no les motivacions que en són d'altres. Sterna no oblida les seves fites o reptes. En aquest sentit, no podem tancar l'any gaire cofois, mentre la llista d'animals salvatges atropellats a les nostres carreteres segueix sent dramàtic o els cadàvers d'ocells sota les torres d'electricitat esperen unes millores que no arriben. No podem estar contents de l'estat d'abandó administratiu que mostra la nostra rica i estimada Ardenya. Malgrat estar a soplug d'un pla de protecció EIN, l'Ardenya segueix arrasada pel pas de motos, quads i ginys a motor. Tampoc de com l'execució d'obres amb comportaments clarament il·legals proliferen a les nostres urbanitzacions. Sovint sota la "distreta" mirada de l'administració. Malgrat tot, Sterna afronta el seu futur amb la contundent determinació d'aquells que intenten millorar la vida dels altres. Uns i unes que no parlen, no voten o no és manifesten, si no que directament s'extingeixen.



Per aquest motiu, us demano, companys de Sterna, tenacitat, treball, compromís i esforç per seguir en la nostra tasca. Del què hem aconseguit o millorat al nostre medi natural ja n'escriuran els altres; per part nostra cal que ens centrem en tota la feina que ens falta per fer. El proper 2020 ha de ser una nova pàgina que està per escriure. Us proposo escriure el nostre futur de colors, amb el groc de les salamandres que esperen passos de fauna per no ser atropellades als camins, les nits de pluja; amb el verd de les granotes i tritons que esperen amb agonia la creació de noves basses temporals; amb el roig tornassolat de les gotes de les darreres dròseres de Ridaura, i amb tants i tants altres colors. Entre tots pintem aquesta vall amb els colors de l'esperança. Treballem amb la seguretat que algú, un altre dia, escriurà sobre els nostres actes. Però encara millor, tingueu la seguretat que algú cantarà gràcies a nosaltres, per exemple un duc, un pit-roig...

Agraït a tots vosaltres que sou Sterna, natura i vida.

Jaume Ramot García,  
President del Grup de Natura Sterna

## UN CONVIDAT: IOLANDA BUSTOS CABEZUELO

Nascuda a Palafrugell el 1976, es una xef especialitzada en cuina botànica i biodinàmica, més coneguda com a "la cuinera de les flors"; regenta el Restaurant La Calèndula de l'Hotel del Teatre\*\*\*\* de Regencós (Baix Empordà), des d'on ensenya a estimar el paisatge i la natura a través de la seva proposta gastronòmica amb ingredients silvestres que ella mateixa recol·lecta en camps, camins, platges i boscos de l'Empordà.

A banda de cuinar amb ingredients silvestres, ha elaborat un panell de tast botànic amb més de 100 plantes comestibles que creixen a les vinyes i que són capaces de descriure perfectament la identitat d'un vi. A partir d'aquest mural de tast, ha creat un projecte enoturístic, on elabora tastos de vins i flors i menús a les pròpies vinyes de manera *freelance* i amb combinació de l'hotel i el restaurant.

Ha obtingut diverses distincions, com el premi UMAMI a la innovació gastronòmica amb ingredients tradicionals; el premi Molla d'Or a la trajectòria professional; nomenada com una de les "12 històries de dones crack de Catalunya" per la UAB. Cuinera de l'Any 2016 del Forum Gastronòmic de Barcelona. Ambaixadora de cuina catalana per la Real Academia de Gastronomía Española.

És col·laboradora i assessora gastronòmica en diferents mitjans de premsa escrita, ràdio i tv. Ha escrit "Cuina Fresca i Natural" autoedició, i "La millor cuina amb plantes, flors i fruits silvestres" editat per Columna. També participa, setmanalment, al programa "Tots a la Cuina" de la Xarxa de televisons locals de Catalunya.

Ofereix conferències a tot l'Estat i a l'estranger sobre la seva filosofia naturalista a la cuina, explicant com ha de ser la cuina amb flors i plantes del nostre entorn i com

fer cuina biodinàmica de manera senzilla però conscient.



Membre del col·lectiu Cuina de l'Empordanet i certificada amb la distinció de cuina #KM0 i #Slowfood.

Ha creat la marca Beufleur amb la que elabora la seva pròpia cervesa artesana amb flors: Gala de Flors, també una beguda escumosa de flors de saüc: Xampanyet de saüc; també elabora confitures, infusions... tot amb ingredients silvestres que ella mateixa recol·lecta del paisatge empordanès i que ven a través de [www.beufleur.com](http://www.beufleur.com) o del propi restaurant La Calèndula.

És molt activa en la utilització de les xarxes socials per difondre la seva cuina de paisatge amb un total de més de 25.000 seguidors entre els seus comptes professionals.

Ella diu que la seva missió és que la gent estimi més la natura a través del seu sabor, si donem a conèixer l'ús de les plantes, despertarem una altra mirada a la natura i el nostre paisatge.

@iolandabustos [www.iolandabustos.com](http://www.iolandabustos.com) [www.lacalendula.net](http://www.lacalendula.net) [www.hoteldelteatre.com](http://www.hoteldelteatre.com)  
[bustosiolanda@gmail.com](mailto:bustosiolanda@gmail.com) Tel. 627 525 617

## FLORS D'HIVERN A LA CUINA

Des de fa uns anys s'ha experimentat un interès creixent en les flors destinades a finalitats terapèutiques i ja no és estrany trobar-les en comprimits, gotes o cremes tant en la indústria de l'estètica com la para-farmàcia.



En canvi, encara són molt pocs aquells qui reconeixen les flors silvestres comestibles i que s'atreveixen a fer-ne un ús culinari, tot elaborant receptes que enriqueixen de color, vitamines i sabors els nostres plats. La llista és molt llarga i depèn del temps en trobarem unes o altres de florides. Moltes persones relacionen les flors només amb la primavera, quan precisament a l'Empordà, entre mar i muntanya els camps estan amb flors tot l'any. Així que a l'hivern tenim flors tan boniques com les de les margaridoies, els alissums, les ravenisses, els repunxons, les de l'arboç, les grogues i àcides dels oxalis, les dolces flors de borraina... Tenim la sort de viure en un jardí natural divers i ric; però que cal preservar.

Antigament les flors del nostre paisatge formaven part de la nostra vida diària. Els qui hem tingut la sort de créixer en un entorn rural, com jo ho vaig fer a Palau-

Sator, al bell mig de l'Empordà... doncs hem tingut també la sort de mantenir contacte, conèixer-les i saber-ne fer ús, ja sigui per fer farmaciola, per menjar, per fer-ne begudes o per fer rams.

Si som d'aquelles persones curioses que busquem experimentar, val la pena no passar per alt que en el nostre entorn, en el nostre jardí, al bosc d'aquí al costat i a la muntanya de més enllà, hi ha moltes flors que podem utilitzar com a verdures, com les malves, roses... amanides com les flors de les mostasses, ruques... o les flors aromatitzants com la de les mentes, la flors del llorer, de la farigola, el romaní, el fonoll, l'orenga i centenars més! Moltíssimes més que les clàssiques que podem trobar al mercat actualment, i gratuïtes!

Ampliar la nostra cultura gastronòmica es tradueix en obtenir els beneficis que ens aporten les propietats d'aquestes flors ecològiques, tant de nutrients saludables, vitamines, proteïnes, ferro i altres minerals. A més, ens permetran elaborar plats diferents, gustosos i atractius.

Recuperar els coneixements ancestrals dels nostres avantpassats no és tant difícil.

Només cal tenir al nostre costat alguna persona amb coneixements de plantes silvestres que ens formi o amb l'ajuda d'un llibre botànic que ens informi de: Atenció que n'hi ha de tòxiques! I així podrem gaudir dels beneficis de les flors bones que ens proporciona la natura per la nostra salut i gust.

Amb la cuina de plantes silvestres, busco una cosa molt important per mi, a part del sabor i nutrients, la meva fita és que les persones tornin a connectar amb la natura, que la coneguin i descobreixin una altra forma de relacionar-se amb ella, de comunicar-s'hi. Si coneixem el nom de les plantes, si sabem perquè serveixen, quin gust tenen, perquè hi són... Estic segura que les podrem apreciar i estimar, i la vostra mirada canviarà.

Iolanda Bustos Cabezuelo

## 2n CONCURS DE FOTOGRAFIA DE NATURA 2019

Aquestes són les imatges guanyadores del 2n CONCURS DE FOTOGRAFIA DE NATURA, 2019 organitzat pel Grup de Natura Sterna



1r PREMI. Jaume Fabró Marcet



2n PREMI  
Carlos Alvarez Cros



© Miguel Ángel Fuentes

3r PREMI  
Miguel Ángel Fuentes Rosúa

## CIUTADÀ ECOLÒGIC: MITE O REALTAT?

La sostenibilitat ha d'entendre's com un procés polític, però també com un procés social en el que tots som responsables. La ciutadania ecològica implica tres elements fonamentals: I) adaptar la vida humana a la biosfera i no pretendre adaptar la naturalesa a la vida humana; II) contemplar responsabilitats cap als éssers dels quals no podem esperar reciprocitat ja sigui per motius biològics o socials; III) tenir en compte les repercussions i conseqüències de les nostres accions sobre les properes generacions.

El ciutadà ecològic s'adona del valor que té la Naturalesa que l'envolta i opta per fer sacrificis i renunciar a comoditats perquè la seva vida sigui sostenible. La ciutadania ecològica és, per tant, el conjunt d'individus que estan disposats a fer sacrificis per la salvaguarda del medi ambient i la sostenibilitat.

L'objectiu del ciutadà ecològic és adaptar-se a la Natura com ho va fer l'home anterior a la revolució industrial i no pretendre amansir-la i posar-la a la seva disposició, emparant-se en la tecnociència com pretén el ciutadà modern dels nostres dies. El ciutadà ecològic es considera capaç d'interpretar i saber el que la Naturalesa necessita, o l'afavoreix o perjudica. D'alguna manera s'erigeix en representant, defensor i protector de la Natura amb l'inconvenient de que no pot interrogar-la, ni dialogar ni debatre amb ella.

El que al ciutadà ecològic li fa sentir-se legitimat en el seu paper de valedor de la Naturalesa és, d'una banda, la palmària evidència que la seva vida i el seu món extern depenen absolutament de la Naturalesa. Per al ciutadà ecològic és més urgent evitar que el planeta es converteixi en un cúmul invivable de residus i tòxics, que fabricar nous artefactes que ens facin

la vida més fàcil i còmoda. És més important i transcendental reduir el consumisme i malbaratament d'energia, aigua i recursos naturals, que aconseguir que siguin més barats. Com va dir recentment Judy Snyder: "És menys urgent imaginar mons millors que evitar pitjors".

Òbviament una de les tasques de cara al futur és conscienciar al ciutadà i en



particular al ciutadà ecològic que el que passa més enllà de les fronteres del seu municipi, regió o país afecta de manera cada vegada més important a les seves activitats locals, a la seva família i llar. En el context de la contaminació o la destrucció de boscos o de la capa d'ozó, insistir en el dogmatisme de la inviolabilitat de la sobirania nacional constitueix un clar cinisme quan les activitats tenen un impacte que va més enllà de les fronteres dels països que violen els principis de la sostenibilitat. Al segle XXI, sembla evident que ja no podem anul·lar la globalització, és aquí per a quedar-se. La qüestió, per tant, és com fer-la funcionar i utilitzar-la per resoldre els problemes ecològics.

És, per tant, necessari entendre que hem d'abolir privilegis ecològics com l'accés fàcil, il·limitat i barat a l'energia, el consum irresponsable de l'aigua o a contaminar sens control.

Temí Vives

## RESULTATS DE LA CAMPANYA DE CAIXES NIU PER NOCTURNES. STERNA, 2019

CAIXES NIU:

Des del Grup de Natura Sterna es gestionen un total de 87 caixes niu. Enguany ha estat un any fluix pel que fa a les ocupacions i el marcatge de polls ha estat, per tant, força just. A la següent llista veureu els resultats de la campanya. Les caixes perdudes/anul·lades són caixes que s'han trencat, robat o deteriorat en el total dels darrers anys. Malgrat que es mantenen perquè tenen adscrit un número dins la llista de caixes niu, no es tindran en compte a l'hora dels percentatges. S'han col·locat o reubicat 6 caixes noves. Les caixes no visitades, han estat o bé per motius aliens o per estar pendents d'una reubicació per motius estratègics.

ESPÈCIE	CAIXES
GAMARÚS	19
ÒLIBA	13
MUSSOL COMÚ	13
XOT	26
XORIGUER	5
BANYUT	2
PERDUDES/ANUL·LADES	9
<b>TOTAL</b>	<b>87</b>

ESPÈCIE OCUPADA	OCUPADES
Pardal	10
Gaig blau ?	1
Mallerengues	4
Xot	4
Coloms	4
Gamarús	1
Òliba	2 ?
Rates, ratolins	2
No ocupades	38
Anul·lades/ trencades	9
No visitades	12
<b>Total</b>	<b>87</b>

PER ESPÈCIES:

### **Gaig Blau ( *Coracias garrulus* )**

Malgrat que moltes de les caixes niu del pla de Panedes eren orientades a aquesta espècie, en els darrers anys tot i la seva puntual presència, no s'hi ha detectat mai com a nidificant i les caixes s'han incorporat a l'estudi de les nocturnes de la vall. Amb tot, enguany, el dia 3 de juliol 2019 s'ha visitat la caixa niu 1 de Panedes i dins s'hi ha trobat un ou (fred i abandonat) que podria ser de gaig blau. Deixem la foto i les mesures de l'ou per si algun expert pot esbrinar l'espècie.



31'51 x 24'44 mm.



**Xot (*Otus scops*)**

Caixa/Mem.	Ous	Polls	Data neix.	Data posta
16 Quintar	4	4	02.06.19	08.05.19
28 Pajaricos	5	5	20.06.19	26.05.19
29 Corba G.	4	2	01.07.19	06.06.19
35 Rata	2	?		

22.6.19 S'ha anellat 3 polls a la caixa 16 de Castell d'Aro (Hi havia 4 polls però no teníem més anelles).

29.6.19 S'ha anellat 4 polls a la caixa 28 de St. Feliu de Guíxols. Hi havia 5 polls però el poll petit no s'ha pogut anellar.

20.7.19 S'anellen 2 polls i un adult a la caixa niu 29 de St. Feliu de Guíxols. Hi havia 4 ous i només han nascut 2 polls.

3.7.19 Es troba restes de dos ous de xot a la caixa 35 de Sant Feliu de Guíxols.

21.07.19 Poll caigut del niu al Càmping Riembau, s'incorpora per edat similar a la caixa 29.

21.05.19 Controlem la femella marcada l'any passat el 24.6.18 a la mateixa caixa 16 de Castell d'Aro. Com a espècie migradora que és, confirmem la fidelitat a les caixes i els seus territoris de cria.



**Gamarús (*Strix aluco*)**

Una única caixa ocupada. El 03.03.19 controlem la caixa 44 amb endoscopi i ens surt un adult; dins veiem un ou. El 13.4.19 s'accedeix al niu i novament el trobem buit. Al terra just sota la caixa hi ha les restes d'un ou. No podem determinar s'hi ha nascut i volat o s'hi ha estat depredat.



Clova d'ou de gamarús trobada sota la caixa 44.

Des de la troballa de l'ou fins la visita han passat 41 dies. Calculant que els polls poden saltar amb uns 20 o 30 dies, la posta podria haver estat sobre el 14.03.19. Amb tot, no podem confirmar ni l'èxit de l'envolament ni la supervivència de l'únic niu controlat.

### **Òliba (*Tyto alba*)**

Una única caixa ocupada amb seguretat, la caixa 85 de Castell d'Aro, amb 2 polls. El 24.06.19 anellem 2 polls. Els naixement dels polls pot haver estat sobre el 22.05.19 i l'inici de posta sobre el 18.04.19.



Cria dubtosa a la caixa 25, a Sta. Cristina d'Aro.

El 26.07.19 és localitza 2 cadàvers de dos joves volanders d'òliba dins la casa on hi ha la caixa 25. El creixement de les plomes de vol

adverteixen de la seva edat. A la caixa, no es va detectar activitat. Malgrat que podria ser que ens passés per alt entre visites. Tampoc podem descartar que dins la casa o als voltants tinguessin un segon indret de cria desconegut.



Com a curiositat, la caixa 26 de Can Pros, va ser ocupada per un eixam d'abelles de la mel (*Apis mellifica*). Es va haver de retirar el rusc i de les hores ençà no s'hi ha tornat a veure activitat, tot i la continua vigilància amb càmeres espia.



El 21.5.19 en Josep Ma Bas i en Jaume Ramot procedeixen a retirar l'eixam d'abelles.



© Rosa Matesanz Torrent

### **Mussol Banyut (*Asio otus*)**

Malgrat que les dues cistelles no han estat ocupades, és remarcable el fet que han estat visitades i inclús tenim evidències d'ocupació. Al final, però, han optat per tornar a niar als seus nius habituals. S'ha constatat la cria de, com a mínim, una parella al Pla de Panedes.

Jaume Ramot García

## RESULTATS D'ANELLAMENTS DE NOCTURNES. STERNA, 2019

Pel que fa al marcatge total de les rapinyaires nocturnes, aquí teniu els resultats, sumant els territoris naturals i les caixes niu.

DUC ( <i>Bubo bubo</i> )	27	25 POLLS 2 ADULTS
ÒLIBA ( <i>Tyto alba</i> )	6	4 POLLS 2 ADULTS
GANARÚS ( <i>Strix aluco</i> )	2	POLLS
MUSSOL COMÚ ( <i>Athene noctua</i> )	2	POLLS
XOT ( <i>Otus scops</i> )	11	9 POLLS 2 ADULTS

### **Duc (*Bubo bubo*)**

El seguiment del duc (*Bubo bubo*) es fa a nivell comarcal del Baix Empordà.

S'ha seguit i controlat un total de 31 territoris al Baix Empordà amb un resultat de 25 polls anellats i 2 adults capturats amb parany. Enguany, dins un treball de recerca conjunt amb el departament de Biologia de la U. B, s'ha marcat dos exemplars amb emissors GPS per avaluar les interaccions amb les vies de transit rodad i l'accidentabilitat de l'espècie (treball en curs).

A la Vall del Ridaura només s'ha detectat una parella reproductora a St. Feliu de Guíxols amb 3 polls. (Només s'anellen 2 polls doncs el més gran ja era fora de la plataforma).

A Platja d'Aro hi ha hagut un intent de cria amb la confirmació, per primera vegada, d'una posta de reposició. Després de dos intents de posta consecutius (1 ou al primer intent i 2 al segon) han abandonat definitivament per molèsties. Una d'elles pels treballs efectuats durant les tasques de desbrossament de la franja anti-incendis.

Al territori de S'Agaró s'hi segueix observant un sol exemplar. No tenim constància de que hagi reclutat una nova parella, ni criat enguany.

Al sector de Pedralta es localitza un mascle solitari a l'espera d'un nou reclutament.

Enguany no s'ha observat indicis de cria a la resta del total de 9 possibles territoris de duc a la Vall del Ridaura. La zona més desfavorida ha estat Santa Cristina d'Aro.

Hem constatat un nou record de reclutament (temps entre la pèrdua d'un dels membres de la parella i l'arribada d'un de nou) en el cas de Calonge, amb un període màxim de 62 dies.

Es localitza un mascle adult atropellat just davant del Cementiri de Calonge a la C31. A la zona de cria més propera també detectem una femella que abandona la posta. Creiem que el motiu és que el mascle atropellat era el d'aquest territori.



ADULTS CAPTURATS	2
POLLS ANELLATS	25
DUCS ENRRAMPATS*	4
DUCS ATROPELLATS*	2
MOTIUS DESCONEGUTS	3
DATA DE POSTA PRIMERA	06/12/18
DATA POSTA TARDANA	28/02/19
POSTES PERDUDES	2

Asterisc = Exemplars trobats aleatòriament, sense un protocol de recerca programat.

### **Gamarús (*Strix aluco*)**

A part de les caixes niu, enguany ha aparegut una posta de dos polls a Castell d'Aro; creiem que el niu era dins el forat d'un plataner (*Platanus acerifolia*), concretament al barri de la Coma. El 25.5.19 s'anella dos polls d'uns 25 dies d'edat. Calculem que la posta podria estar sobre el 2.4.19.



Un dels polls de gamarús anellats a Castell d'Aro



Gamarús fase vermella trobat a la C-31 a Platja d'Aro

**Mussol comú (*Athene noctua*)**

Enguany s'ha anellat dos polls al Mas Pla de Santa Cristina d'Aro, caiguts del niu. Un cop anellats s'han alliberat a la mateixa casa. Se sap que un gat va depredar sobre un del polls pocs dies després. Els territoris habituals de la vall segueixen igual.



**Òliba (*Tyto alba*)**

S'ha detectat una posta a una casa abandonada, a Sant Feliu de Guíxols, on s'hi observa 4 polls, malgrat que només se'n poden capturar i anellar 2.

S'ha capturat 2 adults amb xarxes i s'ha equipat una d'elles amb un GPS *datalogger* per estudiar les seves dinàmiques amb la variant C-31.



S'ha trobat 5 òlibes atropellades (4 a la zona de Santa Cristina de Les Panolles i 1 a Calonge). Al mateix temps s'ha localitzat 4 òlibes depredades al pla de Panedes i 3 possiblement depredades o caçades a Santa Cristina d'Aro.

**Xot (*Otus scops*)**

Llevat de la campanya a les caixes niu, ha estat un any amb poques troballes de polls caiguts o accidentats. A caixes niu, s'ha anellat un adult que es va trobar a Castell d'Aro i fou alliberat sense problemes, i dos polls caiguts del niu que foren reubicats en una de les caixes niu.

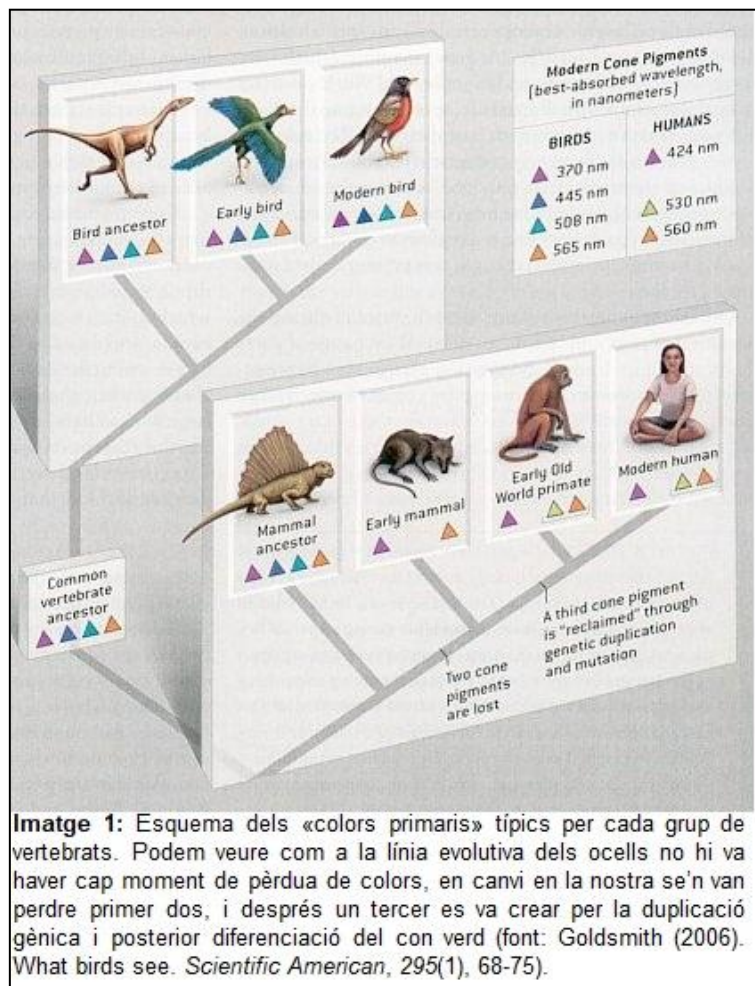
Jaume Ramot García

## ELS COLORS DE LA NIT (la visió, escrit 2)

A l'anterior text vaig explicar algunes adaptacions mamíferes a la falta de llum, i vaig dir que quedaven molts detalls per explicar sobre el que sabem de la visió d'altres animals. Per exemple, el tema dels colors: per què caram els mamífers tenen aquesta visió de colors tant pobre? Veureu com, per espectacular i enrere que sembli que hem d'anar, també té a veure amb el món de la nit.

La història comença amb un senyor vertebrat que, fa uns 365 milions d'anys, surt a terra ferma: el primer amfibi. La frontera entre aquest animaló i un peix pulmonat una mica catxes de braços, a nivell visual, no devia ser gaire perceptible. Però, per diversos motius –que donarien per un altre text–, ja podem considerar-los els primers amfibis. Aquests, amb un aspecte semblant a una salamandra grassa i musculada de més d'un metre de mida, inicialment hi veuen amb la combinació de quatre colors. Quatre? direu. Però si jo només tinc tres colors primaris! Doncs aquí ve la història, espereu... el temps va passar i els vertebrats terrestres, a partir d'aquells amfibis, van diversificar-se, fent-se amos de la terra ferma en forma de rèptils. I dels rèptils en van sortir una sèrie de grups com els que serien els avantpassats dels mamífers per una banda i els dinosaures per l'altra (aquests últims acabarien donant lloc als ocells, els únics dinosaures vivents ara). El cas és que tots coneixem l'època gloriosa dels dinosaures, no? Grans animals, moltes espècies diferents: temibles depredadors, grans herbívors cuirassats, els petits i intel·ligents velociraptors, música "rimbombant" a les pel·lícules, fascinació infantil... però... coneixeu les glòries evolutives i espectaculars dels mamífers durant els

més de 140 milions d'anys que van dominar els dinosaures? No? Doncs jo tampoc. Potser serà perquè ens vam passar tota aquella milionada d'anys fent de petits depredadors nocturns i sense cap

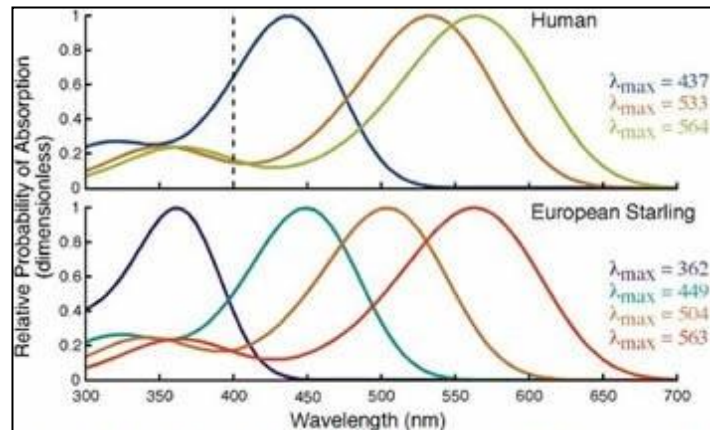


innovació evolutiva d'interès. Marginats en tota regla, tots els nínxols ecològics potents ocupats, érem un reduït grup d'espècies que ens vàiem forçats a fer de musaranya, i no és ben bé un dir, érem bastant així per l'aspecte que ens fan intuir els fòssils. Érem un grup destinat a fer de comparsa petita i nocturna a la glòria magnífic i diürna dels dinosaures. Tants milions d'anys de nocturnitat van adaptar la nostra vista a la poca llum: els colors són –com bé vam aprendre al darrer text– cars de fer servir, ja que els cons, les cèl·lules fotoreceptores que s'encarreguen de detectar fotons amb freqüències d'ona concreta –de detectar

colors diferents, vaja— són molt fins ells. Necessiten bastanta llum per funcionar bé —és a dir, bastants fotons— i demanen al cervell molta feina de processament — imagineu-vos un processador d'ordinador que ha de barrejar la informació de quatre fonts diferents moltes vegades cada segon. Els colors estan molt bé si sempre hi ha prou llum i, en general, tens temps de processar la informació. Per tant, i si hem de ser sempre nocturns, què? Doncs el que va passar és que es va desenvolupar una bona «visió de bastons», que si recordeu són les cèl·lules que detecten la quantitat de llum, que són més tot-terreny i que no demanen tanta feina. Fins i tot, al final, vam desempallegar-nos d'algun color, vam treure espai de cons a la retina i vam deixar-ne més pels bastons. També vam desenvolupar, en retorn, molt més altres sentits com la oïda i sobretot l'olfacte. I així, per sorprenent que sigui, perdre dos colors de quatre no va tindre cap cost evolutiu pels nostres avantpassats. Fins i tot, si va servir per millorar la visió nocturna, vés a saber si va ser positiu per sobreviure! De fet, de mamífers amb la visió en quatre colors que venia «de sèrie» ja no en queda ni un: això vol dir que els que detectaven només dos colors de dia —els verds i els blaus—, però hi veien molt bé de nit, van ser més efectius que els altres i els van desbancar.

El resultat és que un cop de sort, o més aviat, un cop de meteorit fa 65 milions d'anys, es va carregar tots els dinosaures excepte els ocells. Tot de cop, en poc temps, una extinció massiva deixa grandíssims nínxols ecològics buits, esperant algú que els ocupi. Aquella mena de musaranyes de cua pelada es van trobar amb la possibilitat d'ocupar tot el món diürn, fer-se grans, fer noves espècies... un boom evolutiu. Però clar, la visió ja estava adaptadíssima a la nocturnitat, i de manera molt difícil de revertir. I de fet... així és fins ara! Els mamífers diürns han intentat deixar més espai per la visió de colors, de cons, però crear un nou tipus de con per detectar un

nou color primari del no-res és evolutivament molt improbable. La majoria segueixen en un món de grisos, blaus i verds i amb bona visió nocturna. Amb la qual cosa, podem dir que seguim pagant (per fort que sembli) els milions d'anys de vida sota el jou dels dinosaures. Si veieu un ocell, demandeu-lo i demaneu-li



**Imatge 2:** Els pics d'absorció de colors d'un humà (a dalt) i un estornell (a sota). Veieu com els colors base (pics) de l'estornell són quatre, més escampats i a sobre estan molt més regularment separats. És a dir, veuen un rang de colors més ampli i distingeixen colors semblants molt millor que nosaltres (font: Goldsmith (2006). What birds see. *Scientific American*, 295(1), 68-75)

compensació, que ens tornin els colors!

Per sort com a petit detall final davant d'aquesta injustícia, nosaltres, els humans, formem part d'un subgrup d'afortunats primats del vell món, en el qual, per duplicació i posterior diferenciació d'un color dels dos que ens quedaven —el verd—, hi veiem amb tres colors. D'una manera una mica mediocre, s'ha de dir, ja que distingim malament el rang de verds —l'evolució encara no ha diferenciat prou el nou tipus con del vell—, però podem distingir el vermell, ja que no el veiem com una mena de verd-blau rar, que per ser mamífers, doncs és tot un què. Vés a saber, si ens esperéssim que l'evolució fes la seva feina durant 50 milions d'anys més, potser hi tornariem a veure bé i tot! Ara que ja sabeu perquè el vostre gat i el vostre gos veuen tants pocs colors, seguirem amb tema al següent text, on explicaré algun altre cas curiós i acabarem d'arrodonir el tema.

Eudald Pujol Buxó



## QUÈ DIUEN ELS ANIMALS

El nostre company i bon amic Oriol Agell Pasola, ens envia un correu en el que ens diu que ha trobat un vell (i interessantíssim) paper anònim, dels anys vuitanta, de quan treballava per la Gran Enciclopèdia Catalana.

Val la pena fer un esforç per recollir i recuperar aquests mots que la manca d'ús, a causa de l'allunyament de la natura de la nostra societat urbanita, aboca a l'oblit.

Heus l'aquí, gaudiu-lo:



Les àligues (o àguiles)	<i>Trompetegen (el trompeteig)</i>
Els animals en general	<i>Criden (el crit)</i>
Els ases (o rucs), els cèrvols, altres animals	<i>Bramen (el bram)</i>
Els bous, les vaques, etc.	<i>Mugeixen, bramulen, bramen, braolen, bruelen (el mugit, el mugiment, el bramul, el bram, el braol, el bruel, el bruelament).</i>
Les cabres	<i>Belen, beleguen, esbieguen, begallen, (el bel, l'esbiec)</i>
Els cavalls, les egües (o eugues), etc.	<i>Renillen, eguinen, eïnen, arnien, assainen (el renill, l'eguí, l'arniet, l'assaïnat, l'assaïnement)</i>
Les cigales	<i>Ratxen, canten (el cant)</i>
Els coloms, les tótores, etc.	<i>Parrupen, corruquegen, marruquen, parrupegen, marruquegen (el parrup, el corruqueig, el marruc, el parrupeig, el marruqueig, l'amanyac), ronquen (el ronc)</i>
Els conills, les llebres, les rates, etc	<i>Xisclen, esgüellen, güellen (el xiscle, el xisclet, l'esgüell, el güell)</i>
Els corbs, les gralles, etc	<i>Grallen (el grall)</i>
Les cornelles (o cucales)	<i>Cuclegen (el cucleig)</i>
Els cucuts	<i>Canten, fan cucut</i>
Els galls	<i>Fan quiquiriquics, canten (el quiquiriquic, el cant)</i>
Els galls dindi (o indiots, o piocs)	<i>Gargamellegen</i>
Les gallines	<i>Cloquegen, escatainen, escainen (el cloqueig, l'escataineig, el cloc-cloc)</i>
Els gats (o moixos)	<i>Miolen (el miol, el mèu, el marrameu, el marramau)</i>

Els gossos (o cans)	<i>Lladren</i> o <i>jaupen</i> (curts, forts, explosius); <i>udolen</i> o <i>ululen</i> (prolongats i planyívols); <i>grinyolen</i> , <i>ganyolen</i> o <i>carinen</i> (de dolor, d'impaciència); <i>borden</i> (envestint amenaçadorament); <i>clapeixen</i> o <i>glapeixen</i> (agut i penetrant, quan cacen); <i>grunyen</i> o <i>ronquen</i> (d'irritació) (el <i>lladruc</i> , el <i>lladrament</i> , el <i>bub-bub</i> ; l' <i>udol</i> , l' <i>udolament</i> , la <i>ululació</i> ; el <i>grinyol</i> , el <i>ganyol</i> ; el <i>clapit</i> , el <i>glapit</i> ; el <i>grunyit</i> , el <i>ronc</i> )
Les granotes (o granots)	<i>Rauquen</i> (el <i>rauc</i> ), <i>ronquen</i> (el <i>ronc</i> ).
Els grills	<i>Canten</i> , fan <i>ric-ric</i> (el <i>ric-ric</i> )
Els gripaus (o calàpets)	<i>Ratgen</i>
Les guatlles	Fan <i>garrameus</i> (el <i>garrameu</i> , el <i>xau-xau</i> )
Els lleons	<i>Rugeixen</i> (el <i>rugit</i> )
Les lloques	<i>Cloquegen</i> (el <i>cloqueig</i> , el <i>cloc-cloc</i> )
Els llops	<i>Udolen</i> , <i>ululen</i> , <i>ganyolen</i> (l' <i>udol</i> , l' <i>udolament</i> , la <i>ululació</i> , el <i>ganyol</i> )
Els lloros, papagais, les cotorres, etc)	<i>Parlen</i> , <i>xerren</i> , <i>garrulen</i> , <i>garlen</i>
Les oques	<i>Claquen</i> , fan <i>clac-clac</i> , <i>cuac-cuac</i> (el <i>claqueig</i> , la <i>claquera</i> )
Els ocells cantaires (rossinyols, canaris, etc)	<i>Refilen</i> , <i>trinen</i> , <i>canten</i> (el <i>refilet</i> , el <i>trinat</i> , el <i>cant</i> , les <i>passades</i> )
Els ocells garruladors (pardals, etc)	<i>Garrulen</i> , <i>xarrotegen</i> , <i>xerren</i> (el <i>xarroteig</i> , el <i>xiu-xiu</i> )
Els ocells nocturns (mussols, òlibes, etc)	<i>Xisclen</i> , <i>esgaripen</i> (el <i>xiscle</i> , el <i>xisclet</i> , l' <i>esgarip</i> , l' <i>escarcany</i> )
Els ocells petits	<i>Xeriquen</i> (el <i>xeric</i> )
Els ocells (en munió, tots alhora)	<i>Piuladissa</i> , <i>xerradissa</i>
Les orenetes (o oronelles, o orenoles, o oronetes)	<i>Xisclen</i> (el <i>xiscle</i> , el <i>xisclet</i> , la <i>xiscladissa</i> )
Els óssos	<i>Esbrameguen</i> (l' <i>esbramec</i> )
Les ovelles, els anyells (o xais, o corders) etc	<i>Belen</i> , <i>beleguen</i> , <i>begallen</i> (el <i>bel</i> )
Les perdius	<i>Escotxeguen</i> , <i>escotxegen</i> , <i>escotxinen</i> , <i>correntegen</i> (el <i>correnteig</i> , el <i>xau-xau</i> )
Els perdigots	<i>Ratgen</i> , <i>ratxegen</i>
Els pinsans	<i>Pitegen</i>
El poll (o pollets) (de la gallina o dels ocells)	<i>Piulen</i> , <i>piuen</i> , <i>piulegen</i> (el <i>piulet</i> , el <i>piu</i> )
Els pollins	Fan <i>alirets</i> (l' <i>aliret</i> )

Els porcs (o bacons)	<i>Grunyen</i> , xisclen, esgüellen, güellen, grinyolen, ronquen, (el <i>gruny</i> , el xiscle, el grunyit, el xisclet, l'esgüell, el güell, el grinyol, el ronc)
Les serps (o serpents)	<i>xiulen</i> , siulen (el <i>xiulet</i> , el siulet)
Els tòtils	<i>Flautegen</i> (el <i>flauteig</i> )
Les truges (o gardenyes, o bacones, o porques)	<i>Grunyen</i> , xisclen, gardenyen, esgüellen, güellen, grinyolen, ronquen, (el <i>gruny</i> , el xiscle, el grunyit, el xisclet, el gardeny, l'esgüell, el güell, el grinyol, el ronc)

Nota de l'Oriol Agell: l'ús de cursives en l'original es devia referir a les formes que es proposarien com a preferents.

## UN PERSONATGE

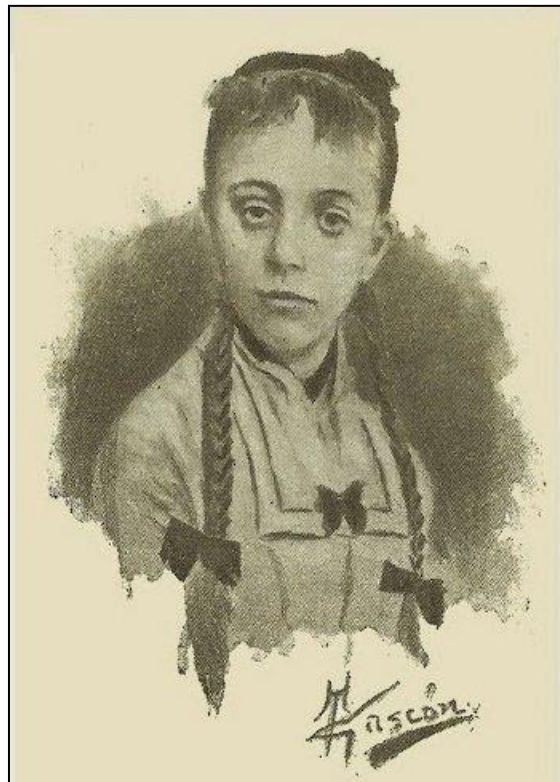
### **BLANCA CATALÁN DE OCÓN Y GAYOLÁ (1860 – 1904)**

És considerada la primera botànica espanyola.

Com que a l'època que visqué, les dones no tenien accés als estudis universitaris, Blanca i la seva germana es van formar a casa seva. La seva mare, educada a Suïssa, va aconseguir que rebessin una bona educació. Despertà en les nenes inquietuds intel·lectuals i, com que era una apassionada de la natura, les va inculcar el seu amor per la Naturalesa.

Després d'anys d'aprenentatge, Blanca va descobrir una nova flor que Heinrich Moritz Willkomm batejà amb el nom de *Saxifraga blanca*, en honor a la seva descobridora. Es conserven dos herbaris que va publicar sobre la flora d'Aragó.

Importants botànics espanyols i europeus van acabar per reconèixer la seva feina, encara que al principi, pel simple fet de ser dona, no la prenien molt seriosament. Malgrat tot el seu esforç i treball, el seu nom no va passar a la història. En tot cas, Clàudia Casanova escrigué una novel·la inspirada en la seva vida: "*Historia de una flor*".



## UN LLIBRE

### **SENSIBILIDAD E INTELIGENCIA EN EL MUNDO VEGETAL**

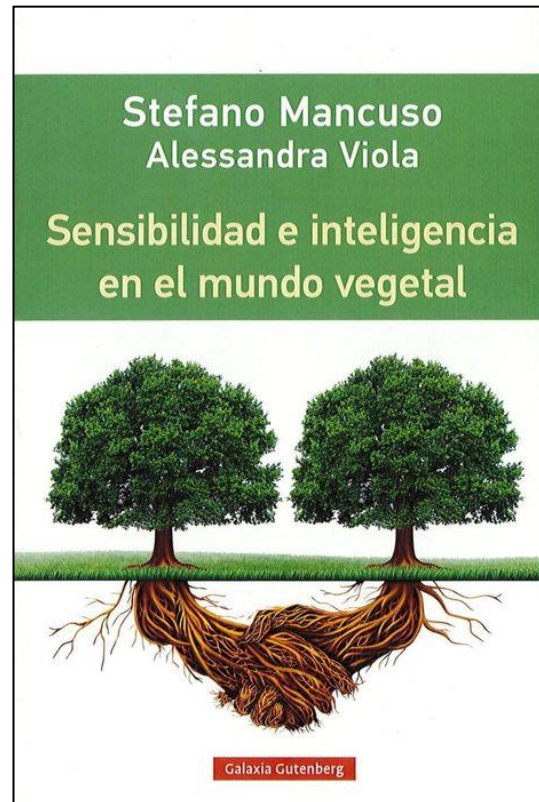
Autors: Stefano Mancuso i Alessandra Viola.

Edita: Galaxia Gutenberg.

Any: 2015.

Pàgines: 144.

Les plantes podrien perfectament viure sense nosaltres, en canvi nosaltres sense elles ens extingiríem en un breu període de temps. És més, al planeta Terra hi ha tan sols un 0,3% de vida animal enfront d'un 99,7% de vida vegetal. I no obstant això expressions com 'vegetar' o 'ser un vegetal' indiquen en gairebé totes les llengües unes condicions de vida reduïdes a la mínima expressió. Quan pensem en les plantes, ens sentim temptats a atribuir-les dues característiques: immobilitat i insensibilitat. Però investigacions científiques dutes a terme durant els darrers cinquanta anys han demostrat que les plantes són sensibles (és a dir que estan dotades no només dels cinc sentits que posseeix l'espècie humana sinó de fins a quinze sentits més), es comuniquen i intercanvien informació (entre elles i amb els animals), dormen, memoritzen, tenen cura dels seus fills, tenen la seva pròpia personalitat, prenen decisions i fins i tot són capaces de manipular a altres espècies. Com negar doncs que també són intel·ligents? La seva capacitat per resoldre els problemes que



se'ls presenten ha estat provada pels estudis més recents. Aquest llibre s'endinsa en el fascinant món de les plantes des del rigor científic i, al mateix temps, utilitzant un llenguatge accessible a qualsevol lector. I posa al descobert el molt que els devem i, més encara, el molt que encara ens poden ensenyar.

## UNA FRASE (O DUES)

Una generació planta un arbre. L'altra en rep l'ombra. -Proverbi xinès-

El món canvia amb el teu exemple no amb la teva opinió. -Paulo Coelho-

## UN REFRANY (O DOS)

Els arbres de pinyol, pel novembre s'enterren i pel maig surten al sol..

Ruda, orenga, hisop, donzell, tot això és bo per remei.

## UN PENSAMENT



## UN WEB

### PI@ntNet

<https://identify.plantnet.org>

PI@ntNet és un web i una aplicació per a la recopilació, anotació i recuperació d'imatges per ajudar en la identificació de plantes.

Va ser desenvolupada per un consorci format per científics de CIRAD, INRA, INRIA, IRD, i la xarxa Tela Botanica en virtut d'un projecte finançat per la Fundació Agropolis.

Inclou un sistema de suport per a la identificació automàtica de les plantes a partir d'imatges en comparació amb les imatges d'una base de dades botànica. Els resultats s'utilitzen per obtenir el nom botànic d'una planta, si aquesta és prou il·lustrada a la base.

El nom d'espècies processades i el nom d'imatges utilitzats evolucionen amb les contribucions al projecte.

L'aplicació no permet la identificació de plantes ornamentals. Funciona millor quan les fotos presentades se centren en un òrgan o una part precisa de la planta. Fotos de fulles d'arbres amb un fons uniforme presentaran així els resultats més rellevants.

Una vegada identificada correctament l'espècie desitjada, es pot participar en aquest projecte transmetent aquesta observació amb el botó de "contribució". Aquestes contribucions seran subjectes a un procés de moderació i validades en col·laboració.

Flora mundial  
17772 species 1788418 images

Identify, explore and share your observations of wild plants

PI@ntNet is a tool to help to identify plants with pictures. It is organized in different databases. Please choose the one corresponding to your location.  
Learn more on [plantnet.org](http://plantnet.org)

Flora mundial  
Especies de la flora mundial  
17772 species - 1788418 images

Plantas útiles  
Plantas cultivadas y ornamentales  
3469 species - 1056703 images

Weeds

Invasive plants

## UN CAS DE L'ESTEL I L'ORIOI: PINYOLS

Novembre. L'hivern encara no ha arribat però el sol cada dia passa més baix i, després d'uns darrers de dies de calor, ja fresqueja. Avui és el primer dia que l'àvia ha fet foc a la llar. L'Estel fa torrades mentre l'Oriol està embadalit mirant el foc.

-Que em voleu acompanyar a l'hort, després d'esmorzar? - pregunta l'avi.

L'Estel es gira, se'l mira i respon amb una altra pregunta -Que hi queda alguna cosa per collir?

-Precisament he d'anar a buscar una escarola per l'amanida de dinar. - En veure que els nens no reaccionaven, continuà - I alguns caquis per postres...

Ara fou l'Oriol qui es gira, amb les galtes enceses i la mirada brillant. Li encanten els caquis. -Val!

Mentre hi anaven, l'avi els va explicar que la setmana entrant sembraria bledes, espinacs, pèsols i faves, que era el temps de fer-ho.

-I com saps quan és temps de plantar això?

-És un secret...

-Vaaaa, avi. Ho deus mirar a Internet.

-Segur que podria fer-ho, però no. Tinc una llibreta molt, molt vella, del meu pare, el vostre besavi, on hi tenia apuntades totes les feines de l'hort. Sempre me n'he refiat i sempre m'ha funcionat molt bé. Quan tornem a casa us l'ensenyaré.

Mentre tenien aquesta conversa, passaven al costat de la tanca d'un camp. Una tanca feta d'aranyoners.

-Avi, són bons aquests fruits?

-Són aranyons i són molt aspres. Ara ja estan passats. Macerats amb aiguardent, durant tres o quatre mesos es fa el que els

navarresos anomenen pacharán. A casa en tinc dues o tres ampolles.

L'avi n'agafà un i n'extragué el pinyol. -- Mireu.



© Carlos Alvarez-Cros - 20/09/19

-Sembla un pinyol de cirera.

-Sí, i a l'hivern, quan el fruit s'ha assecat del tot, els durbecs els trenquen per menjar-se la llavor que hi ha dins.

-Què són els durbecs?

-Són uns ocells, parents de les cardines i els verdums, que tenen un bec fortíssim amb el que poden arribar a trencar els pinyols més durs i cruspir-se la llavor que guarden dins seu.

-En veurem algun?

-Avui no. Encara no ha baixat el gruix de migradors. Però a ple hivern, aquí o a aquells lledoners del costat de casa segur que sí.

L'Oriol, però, tenia una altra cosa al cap. - Podrem tastar el licor d'aranyons, avi?

-Ni pensar-ho! Però ahir la veïna ens va regalar codonys i, aquesta tarda, podeu ajudar a l'àvia a fer codonyat.

Carlos Alvarez-Cros

## UNA ACTIVITAT: APRENEM I PINTEM PLANTES

Les plantes són uns éssers vius molt especials. Son capaces d'emprar la llum del sol per créixer, cosa que no podem fer els animals.

D'altra banda, alliberen oxigen, que és un gas que els animals necessitem per a respirar.

Per això, si no hi hagués plantes no hi hauria animals. Mireu si en són d'importants les plantes.

Algunes contenen substàncies medicinals, capaces de guarir ferides i malalties.

A més de proporcionar-nos aliment, aire pur i medicines, són molt boniques i la seva presència ens fa la vida més agradable.

Cuidem-les i respectem-les, que sense elles desapareixeríem.



A aquest enllaç: <http://www.supercoloring.com/es/dibujos-para-colorear/poinsetia-o-flor-de-pascua?colore=online> podeu pintar fàcilment el dibuix des del mateix ordinador.

## UNA SOPA DE LLETRES

I	A	B	I	S	B	O	T	O	R	E	C	R	A
L	B	E	A	E	F	R	A	N	O	S	A	I	R
A	F	I	S	T	O	R	R	A	D	A	R	E	I
E	C	N	F	E	B	A	D	M	U	U	C	R	O
I	N	S	C	M	L	P	O	I	Q	U	E	C	T
X	U	E	T	N	E	D	R	A	U	G	I	A	C
O	T	C	D	S	D	S	L	I	R	O	U	N	N
I	I	T	O	A	A	R	C	A	S	A	R	I	U
L	T	L	T	A	D	A	R	A	O	A	S	P	T
A	C	A	Q	U	I	B	F	I	R	L	I	S	O
R	R	U	R	U	M	A	R	A	O	O	T	E	L
A	E	B	A	E	I	G	N	U	V	E	L	A	O
E	E	I	S	O	S	Y	O	R	G	A	H	A	R
C	F	L	N	G	O	E	I	U	Q	U	E	I	F

Busqueu les següents paraules:

Escarola	Fava
Aranyó	Durbec
Bleda	Sembrar
Aiguardent	Pèsol
Espinac	Tardor
Caqui	Torrada

## UNA ENDEVINALLA

Porto un vel sobre d'un altre,  
de seda de la més fina;  
qui em vol descobrir ho paga,  
plorant a llàgrima viva.

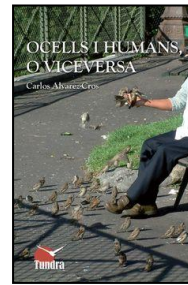
## UN PARELL D'OCELLS I HUMANS, O VICEVERSA

### L'HAN PARIT O L'HAN CAGAT?

Un tallarol de casquet mascle, amagat a la vora del bosc, vigila una figuera que creix al marge d'un camp proper. Ve de lluny, de les terres del nord on ha criat i encara li queda molt per arribar al sud calent i acollidor, on té intenció de passar l'hivern. Està cansat, té molta gana, però també té por. No coneix la zona i podria haver-hi algun depredador amagat. Quan fa estona que veu que altres ocells mengen, confiats, es decideix. Hi ha moltes figues i cap dels altres ocells (dos tallarols de casquet, un tallarol gros i dues mallerengues blaves) li fa cas. Tria un dels fruits que sembla madur i ja està mig menjat. Endrapa la polpa dolça tan ràpid com pot i no pot evitar empassar-se les petites llavors que l'acompanyen. Encara no s'ha atipat quan, en envolar-se els altres ocells, els imita i també fuig a refugiar-se al bosc proper. Allà hi ha unes mates de llentiscle carregades de petits fruits, amb els que acaba d'omplir el pap. No s'està malament aquí, pensa. Hi roman uns dies més, descansant, menjant tota mena de fruits i algun que altre insecte. Una vegada refet, li torna a venir el neguit viatger i, amb el ventre ple, reprèn la seva ruta, sud enllà.

Sense adonar-se'n ha anat escampant, aquí i allà, les llavors que s'ha empassat però no ha paït. I ves a saber on deixarà

anar les que ara duu dins seu. Resulta que les plantes de què s'ha alimentat aquests dies no li han ofert gratuïtament el seu regal de fruita. Ha portat les seves llavors lluny dels peus que les han produït. Un servei inestimable per aquests però que a ell no li ha costat res.



© Carlos Álvarez-Cros - 07/09/17

Tots han sortit guanyant. També, sense saber-ho, ha contribuït a millorar les probabilitats de germinació ja que, algunes llavors necessiten ser "atacades" pels suc gàstrics dels ocells per a germinar. I, com que cauen a terra barrejades amb la femta, gaudiran d'un terreny ben adobat on iniciar el seu desenvolupament.

Sabent això, de vegades, davant d'una figuera, un llentiscle, un saüc, un arboç,... no puc estar de preguntar-me: a aquest, l'han parit o l'han cagat?

Carlos Alvarez-Cros



## CHARLIE, EL LLORO DE WINSTON CHURCHILL

A Anglaterra corria la llegenda urbana de Charlie, un lloro propietat de Sir Winston Churchill, el famós primer ministre britànic durant la Segona Guerra Mundial. Es deia que Churchill renegava i insultava sovint als nazis en general, i a Hitler en particular. I que havia ensinistrat al lloro a reproduir els renecs i insults, que els deixava anar a tort i a dret.

Al 2004, un diari anglès publicà que, després de seguir la pista de l'animal, l'havia localitzat a una clínica veterinària, propietat de Peter Oram, el gendre de qui havia venut el lloro a Churchill. Segons Sylvia Martin, l'administradora de la clínica, en aquell moment l'acolorit ocell tindria uns 104 anys i, llevat d'alguns esporàdics *good morning* o *see you*, no deia gaire res més. A més, era una femella.

Segons el diari, quan Churchill morí, al 1965, la família va tornar l'ocell a Oram perquè el cuidés. Com que el lloro era tan malparlat i a la botiga de mascotes que tenia en aquell moment Oram hi anava força mainada, aquest va decidir endur-se'l a casa seva.

Malgrat que tant l'edat de l'ocell com el seu canvi de sexe eren prou sospitosos, la majoria de diaris i altres mitjans de comunicació de tot el món es feren ressò de la notícia. Ja sé que direu que és una notícia sense transcendència, i és veritat. Però una vegada més es demostrà que la informació feta pública no s'havia contrastat prou. Pocs dies més tard, Lady Mary Soames, la filla més petita de Churchill,

explicà que el seu pare mai havia tingut un lloro de brillants colors de nom Charlie, sinó una discreta femella de lloro gris de Gabon, anomenada Polly. L'ocell només va romandre tres anys amb la família, abans que el venguessin, quan la guerra els obligà a traslladar-se de Chartwell a Londres. A més, en aquells moments, el



© Barry Bland / Barcroft Media

seu pare altra feina tenia que ensinistrar lloros a dir grolleries. Aquesta informació de primera mà no va tenir, però, el ressò mundial de la falsa història i la llegenda de Charlie continua viva arreu.

Quantes notícies sense contrastar, molt més transcendents que aquesta, es deuen haver divulgat? I quantes deliberadament i intencionadament?

Carlos Alvarez-Cros



Nota: Aquests són escrits inèdits, que no arribaren a formar part del llibre "Ocells i humans, o viceversa". Com els de l'esmentada obra, cadascun està compost per 365 paraules, ni una més ni una menys, comptades amb el comptador del processador de textos Word de Microsoft.

## LES HERBES MÀGIQUES

L'ésser humà ha buscat en la Natura, a part del seu aliment, la seva casa, la seva medicina, el seu vestit, la seva companyia, la seva solitud... l'explicació del per què és aquí, d'on ve i on va i el per què de les coses que passen sobre la Terra.

L'ésser humà, ha buscat en el que li dona la natura totes les explicacions que ha pogut del per què i on no les ha trobat hi ha concedit respostes màgiques.

Aquí en teniu algunes de les creences que es refereixen a les herbes remeieres que es troben al nostre entorn:

**Alfàbega** (*Ocimum basilicum*). La seva olor produeix simpatia entre les persones. Proporciona riquesa si portes les fulles a la butxaca. Serveix per atraure clients al negoci si es posa a la caixa o al marc de la porta. Per aprimar, s'ha de posar una fulla sota el plat de la persona que vol fer dieta sense que aquesta ho sàpiga.

**Api** (*Apium graveolens*). Masteguem llavors per augmentar la concentració. Es diu que les bruixes les menjaven abans de volar sobre les escombres per no marejar-se i caure.

**Alfals o userda** (*Medicago sativa*). Es guarda a casa per protegir-la de la pobresa i la fam. Es posa dins un pot al rebost. També la podem cremar i escampar les cendres per tot l'hort o el jardí.

**All** (*Alium sativum*). Absorbeix malalties: Es freguen els grans d'all, pelats, sobre la part del cos que fa mal i es llença a l'aigua corrent. El portaven els mariners i els soldats per protegir-se de la mort. Es penja a la porta de casa per evitar l'enveja, els lladres i el mal. Es frega el cul de les olles noves per protegir els aliments que s'hi cuinaran.

**Anís o matafaluga** (*Pimpinella anisum*). Si en posem uns granets sota el coixí, evita que tinguem malsons. Una branca penjada al capçal del llit, retorna la joventut perduda.

**Altimira o donzell** (*Artemisia vulgaris*). Si l'escampem sobre el camp, el protegirà de la pedregada. Amb les fulles se'n feien perfums contra els dimonis.

**Calèndula o boixac** (*Calendula officinalis*). Si l'afegim a l'aigua del bany, et farà



© Esther Pardo Gimeno - 22/03/09

guanyar el respecte i l'admiració de tots els teus coneguts. Mirar les flors, enforteix la visió. Si hem d'anar a un tribunal, les hem de portar a sobre perquè la justícia ens sigui favorable. I si una noia descalça trepitja les flors, entendreà l'idioma dels ocells.

**Castanyer bord** (*Aesculus hippocastanum*). Per tenir èxit o atraure els diners, hem d'embolicar una castanya amb un bitllet i portar-lo a la butxaca.

**Ceba** (*Alium cepa*). Per protegir la casa de qualsevol que vulgui entrar, posem una ceba blanca petita plena d'agulles de cap negra a la finestra. Les pells exteriors de la ceba no es poden llençar a terra. S'han de cremar al foc per atraure les riqueses. Si hem de prendre una decisió i no saben quina, s'escriuen les opcions sobre la pell

de cada ceba. Es posa en un lloc fosc i després d'uns dies, la primera que broti, serà la decisió a prendre.

**Xiprer** (*Cupressus sempervirens*). El cremaven a la foguera junt amb les bruixes per si l'havien utilitzat en els rituals. Alleuja la pena si es porta als funerals.

**Dent de lleó o apagallums o pixallits** (*Taraxacum officinale*). La infusió de l'arrel, torrada i molta, estimula els poders psíquics. Si l'enterram a costat nord de la casa, atrau els vents favorables. Si no portem rellotge i volem saber l'hora que és. Hem de bufar tres vegades la flor i contar les llavors que queden.

**Ginebró o càdec** (*Juniperus* sp.). S'utilitza com a protecció contra els furts. A qui el porta a sobre, el protegeix d'accidents i atacs d'animals i els llunya de les serps. També ens defensa dels fantasmes i de les malalties. Les baies es porten per augmentar la potència viril.

**Espígol o lavanda** (*Lavandula angustifolia* i altres). Fregar la roba o posar-la als calaixos on es guarda, atrau l'amor. La seva olor atrau els homes; per això la portaven les prostitutes i per evitar el mal tracte dels marits. Afavoreix la llarga vida i mirar-la quan s'està deprimat, fa que desapareguin les penes. Hi ha llocs que creuen que l'espígol creix al lloc on trepitgen les fades.

**Eucaliptus** (*Eucalyptus globulus*). Per curar el mal de coll hem de fer un collaret amb les baines i el fil del mateix color. Si les posem sota el coixí evitarem els constipats. També en podem farcir uns petits ninos i, si els portem a sobre, conservarem la bona salut.

**Falguera o foguera**. Atrau la pluja. Si es crema a mig del camp, el fum fa fugir les serps i bèsties perjudicials i els mals esperits. Es posa a les portes per protegir la casa. Si es beu la saba, tindràs eterna joventut.

**Farigola, timó o tomaní** (*Thimus vulgaris*). Es crema i/o es porta a sobre per atraure la bona salut. Es posa sota el coixí per dormir

bé i sense malsons. Si s'olora, proporciona valor i energia. És una herba purificadora, es crema per netejar els llocs. A la primavera s'ha de fer un bany junt amb el marduix per assegurar que ha passat el pitjor i tot anirà bé.

**Heura** (*Hedera hélix*) El lloc on creix queda protegit contra les forces negatives i els desastres. S'utilitza en els encanteris d'amor i fidelitat.

**Llimona** (*Citrus aurantium*). El suc de llimona barrejat amb aigua serveix per rentar joies que hem heretat d'altres persones per treure les vibracions negatives. Per assegurar l'amistat d'una persona, s'ha de posar una rodanxa sota la seva cadira quan vingui a casa. Podem penjar a casa o regalar una llimona verda petita, tota punxada d'agulles amb el cap de colors. Porta bona sort o bons auguris.

**Menta** (*Menta viridis*) Treu el mal de cap si te la fregues. Si vols que no faltin els diners, s'ha de portar sempre una fulla dins el moneder o fregar-la bé perquè hi quedi l'olor. Protegeix als viatgers i provoca el desig sexual.

**Plantatge** (*Plantago* sp.). La planta sencera, si es porta a sobre, preserva dels malefics. Protegeix contra el mal d'ull. I els bruixots la utilitzen per atraure la persona estimada.

**Rosella** (*Papaver rhoeas*) Es mengen o es porten a sobre per atraure la fertilitat i els diners. Temps enrere se'n feien talismans per atraure la riquesa. Per conèixer la resposta a una pregunta, s'escriu amb tinta blava sobre paper blanc, es posa dins la beina d'una rosella i a sota el coixí. La resposta apareixerà en un somni. Pot fer invisible si la posem en vi i bevem durant 5 dies.

**Ortiga** (*Urtica urens*). Augmenta el desig sexual. Si es porta a sobre, ens dona coratge i valentia, per això la portaven els soldats.

**Rusc o galleran** (*Ruscus aculeatus*). Fa fugir els ratolins.

Esther Pardo Gimeno

## UN ARBRE

### **MAGRANER – (*Punica granatum*)**

Català: magraner.

Castellà: *Granado, Mangrano.*

Basc: *Minglana.*

Francès: *Grenadier, Grenadier commun.*

Anglès: *Pomegranate.*

Occità: *Milgranièr, Miugranié, Miugranèr.*

El magraner és procedent d'Àsia occidental, nord d'Àfrica i el Mediterrani oriental, i és introduït, des de temps antics, al nostre país. Pertany a la família de les punicàcies i al gènere púnica, de les que només hi ha dos espècies, *Punica granatum*, que és la que tenim nosaltres i *Punica protopunica*, que es troba entre el mar aràbic i el golf d'Aden, a l'illa de Socotra.

**HABITAT:** naturalitzat en marges de camps, camins i bardisses. Força cultivat i fet servir com a arbre ornamental a jardins. Típic de climes tropicals o semideserts, accepta molt bé la calor encara que també necessita viure en sols que retinguin la humitat. Quan l'arbre no té fulles resisteix bé a la fred i a les baixes temperatures. Durant l'hivern es poden veure magraners sense fulles, amb un aspecte d'arbre mort amb magranes encara penjant, fent un bonic contrast.

**ETIMOLOGIA:** *Punica* prové del llatí, *Punicus, -a, -um*, dels fenicis instal·lats a la illa de Cartago, que van ser els que van estendre i impulsar el seu cultiu. I del llatí, *granatum* que significa "amb moltes granes".

Al llatí clàssic, el nom de l'espècie era *malum punicum* ó *malum granatum*, on "*malum*" volia dir poma. Aquest fet és el que ha donat el nom a l'anglès *pomegranate*, o a l'alemany *granatapfel*, (poma amb llavors).

**DESCRIPCIÓ:** arbre que pot arribar als 6 metres d'alçada, caducifoli i de capçada irregular i molt ramificada, les seves fulles



© Mònica López Garcia

són simples, d'un verd clar lluent tirant cap a groguenc i amb espines. El tronc és de color gris, generalment, quan l'arbre es troba en estat silvestre no sol ser gaire gruixut ja que es ramifica molt.

La seva fusta és de color blanc groguenc i es fa servir en marqueteria i per a fabricar bastons de passeig, mànecs de paraigües, eines agrícoles, articles d'artesanía i altres petits objectes.

**FLORACIÓ, FLORS I FRUCTIFICACIÓ:** per mi les flors són espectaculars, criden molt l'atenció amb el seu color vermell ataronjat tant bonic. Floreixen entre el mes de juny i agost. Aquestes flors són anomenades "badocs" o "balàusties". Hi ha dos tipus de flors, les estèrils que tenen l'ovari atrofiat i, per tant, mai donaran fruit i les flors completes que són hermafrodites i sí que donaran fruit. La transformació de les flors en fruit és molt interessant. La flor jove té forma de campaneta, el seu calze es va obrint en forma de corona amb unes punxes carneses que deixen veure els estams, (que persistiran a la flor fins que sigui madura i quedaran deshidratats en ella, anomenats estams residuals), mentre

la part posterior del calze es va engreixant, ja que dins hi ha l'ovari on s'estan desenvolupant els fruits, que consisteixen en unes petites granes envoltades per una polpa sucosa anomenada aril, de color rosat o vermell, totes elles juntes, formant uns conjunts, separats per una membrana amargant de color groc. El fruit madur té forma arrodonida amb una pell molt forta, que va de diferents tonalitats del groc, quan és immadur, passant a tonalitats vermelloses quan ha arribat a la seva maduració. La magrana és un dels típics fruits de tardor i la podem trobar disponible des de l'octubre fins al gener.

**PROPIETATS DE LA FRUITA:** està considerada com una "super fruita", pel seu alt contingut en antioxidants, potassi, calci, magnesi, coure, zinc, ferro, vitamines C, B i E.

Ajuda a evitar la retenció de líquids, la congestió nasal, reforça el sistema immunològic, regula problemes d'hipertensió, per a reduir el colesterol dolent, és antibacteriana, antiinflamatòria, anticancerígena, antioxidant, té acció astringent, antidiarreica i per combatre paràsits interns. Només conté un 65% de calories per cada 100 grams. La podem prendre en suc, afegint les granes a amanides, postres, com a decoració en plats, ja que dona molt de joc pel seu color i

vistositat. El suc de la magrana és molt refrescant, diürètic i conté sals minerals. A partir d'ell s'obté un almívar amb el qual s'elabora la granadina.

**4 CURIOSITATS:** els egipcis eren enterrats amb magranes, com a símbol de poder, per la forma del calze en forma de corona.

- Segons els jueus, suposadament les magranes contenen 613 llavors i així manifesten el seu desig de satisfer els 613 *mitzvot* (manaments de la Torà) menjant una magrana.

- També per alguns xinesos és un símbol de fertilitat.

- La ciutat espanyola de Granada, era a l'edat mitjana l'antiga capital del Regne Nazarí.

**2 FRASES:** "Ple com una magrana", es com dir, "ple com un ou"

- Du magranes a la butxaca, es diu de qui no porta diners.

**2 ENDEVINALLES:** Em diuen magra i no ho sóc, puix estic rodona i grassa, i en mon cor corre una sang tan vermella com la grana.

- No sóc reina i duc corona, però és tanta ma desgràcia, que em fan en mil bocins i es mengen fins mes entranyes.

Mònica López García

### **PUBLICITAT (Natura Montfred és una empresa col·laboradora de Sterna)**



Natura Montfred és una iniciativa empresarial gironina dedicada a l'estudi i la divulgació del Medi Natural i Rural, mitjançant estudis científics i publicacions; activitats d'educació ambiental; sortides guiades i viatges especialitzats en fauna i flora.

Seguiu-nos al Facebook per saber més sobre les activitats que fem:

<https://www.facebook.com/naturamontfred/>

No dubteu en contactar-nos:

NATURA MONTFRED 972 40 21 11  
C/ J. Ma. Gironella i Pous, 1-3, 6-4 17005  
- Girona

[montfred1@gmail.com](mailto:montfred1@gmail.com)

## UNA RECEPTE

### LICOR DE MAGRANA

- 4 magranes.
- Mig litre d'aigua mineral.
- 100 grams de sucre (el més pur possible, i si és biològic millor).
- 1 branca de canyella o un tros de pell de llimona o de taronja (opcional).
- Mig litre d'aiguardent.

Obrim i desgranem les magranes i deixem tots els grans ben nets. A una cassola posem a escalfar l'aigua, el sucre i la branca de canyella o la pell de llimona o taronja. Quan veiem que ja comença a escalfar-se, si hem afegit la canyella, pell de llimona o de taronja, ho retirarem perquè no lideri el gust de la cocció. Tirem les granes de magrana i les bullim uns 10 minuts. Un cop passat aquets temps, ho retirem i deixem refredar del tot. Ja fred, es posa tot dins d'un pot de vidre i afegim l'aiguardent, ho barregem bé i posem el pot durant 3-4 setmanes a un lloc fresc i fosc. Passades aquestes



setmanes, filtrem tota la barreja i la passem a una ampolla i ja tindrem llest el nostre licor de magrana per gaudir-ho i convidar a tastar-lo.

Mònica López García

## UNA D'ORQUÍDIES

### ORQUIDÀCIES DE LA VALL D'ARO

Les orquídiessilvestres són la família més nombrosa i evolucionada del regne vegetal. La seva bellesa, estructura, formes, colors, olors i mimetisme de les seves flors, les fan d'una bellesa extraordinària. Existeixen unes 25.000 espècies agrupades en més de 850 gèneres, incloent el gran nombre d'hibridacions que hi ha entre diferents espècies. A la nostra Vall d'Aro n'hi hem trobat onze, que són les que us hem anat mostrant durant aquest any (2019) i de les quals us en fem un resum, indicant els mesos en que es poden trobar:

#### 1a part

**Mosques grosses** - *Barlia robertiana*, de gener a maig

**Llengua de frare**- *Serapias lingua*, de febrer a juliol

**Orquídia blanca** - *Orchis olbiensis*, de març a juliol

#### 2a part

**Botonets de gos** - *Neotinea maculata*, de març a juny

**Limodor abortiu** - *Limodorum abortivum*, de març a l'agost



**Currià blanc** - *Cephalanthera longifolia*, de març a juliol

**Caputxí morat** - *Orchis morio*, d'abril a juny

**Abellera** - *Ophrys apifera*, d'abril a juliol

**Platantera** - *Platanthera bifolia*, d'abril a juliol

3a part

**Espirant estival** - *Spiranthes aestivalis*, juny i juliol

**Espirant de tardor** - *Spiranthes spiralis*, d'agost a novembre

Cal dir, que les inconveniències climàtiques, la manca d'aigua, el degradament de diferents zones, la construcció de terrenys i diferents camins transitats per l'humà les fan molt vulnerables i de difícil observació en el cas d'algunes espècies.

Us hem preparat un pòster que podeu veure aquí i, si us interessa, el podeu descarregar al següent enllaç: <https://ocellvallridaura.000webhostapp.com/les-orquidies-de-la-vall-del-ridaura>

Mònica López García i Albert Mallol Camprubi

## UN POEMA

### HAIKU

*Cireres i flors  
guarneixen la capçada  
verda de l'arboç.*

Carlos Alvarez-Cros

## ARÍTJOL (*Smilax aspera*)

El nom arítjol prové de la veu àrab *aríxa* que significa parra, perquè els seus penjolls de fruits recorden els dels raïms i s'enfila com una parra.

De vegades, quan creix en roquissars o en altres indrets sense suports on enfilarse, pot transformar-se en un arbust globós, de branques embolicades que han perdut les fulles, essent, llavors, molt difícil d'identificar.

Quan els espanyols arribaren a Amèrica, anomenaren "*zarzaparrilla*" a diverses espècies del mateix gènere (*S. medica*, *S. ornata*) d'aquell continent. Amb elles s'elaborava una beguda de propietats depuratives, diürètiques i sudoríferes, amb la que tractaven la sífilis (no sé si amb massa èxit). El nostre arítjol, malgrat que també s'ha emprat amb aquestes finalitats, és molt menys actiu ja que és molt menys ric en saponòsids.

En temps més reculats encara, tenia fama de posseir propietats anti-verí, tal com va



recollir Dioscòrides. Confiats en aquestes suposades propietats, diversos emperadors romans, com Claudi, Calígula o Domicià, prenien preparats d'aquesta planta amb finalitats preventives. Almenys al primer, sembla que no li serví de gaire cosa, ja que fou enverinat per la seva segona esposa, Agripina. Els altres dos no varen tenir temps de comprovar-ho en ser assassinats de manera violenta.

Carlos Alvarez-Cros

## CARTES DELS LECTORS

Podeu adreçar els vostres escrits per aquesta secció al correu: [sterna@yahooogroups.com](mailto:sterna@yahooogroups.com). Recordeu que sempre tindran una connexió amb la natura, no superaran les 200 paraules i no contindran elements ofensius per a cap persona o col·lectiu. És indispensable que l'autor s'identifiqui amb nom, cognoms i DNI. El Consell editorial es reserva els drets de publicació dels escrits i de resumir-los si superen l'extensió establerta.

### **STERNA: L'OASI.**

Davant els maldecaps de la vida és bo tenir un refugi, un lloc on evadir-se, on alliberar-nos d'allò que ens amoïna i ens neguiteja. Un lloc on trobar una mica de pau per descansar i refer l'esperit abans de retornar, renovats, al dia a dia. Quants problemes i neguits no hauré superat gràcies a la Natura en general i als ocells en particular!

Especialment en moments com els que vivim, a part dels propis, també es fan

necessaris una mena d'oasis col·lectius on no tinguin cabuda les diferències de cap mena. Crec que Sterna és i ha de ser un d'aquests oasis. En el seu sí, la Natura ens uneix per sobre de tot i no hem de deixar que hi arribi el brogit extern. Espais com aquest són imprescindibles per mantenir cohesionat el nostre poble, més enllà de les diferències individuals (que poden ser moltes i molt variades) que puguem tenir.

Sterna és un tresor. Cuidem-lo!

Carlos Alvarez-Cros



## UNS APUNTS DE FOTOGRAFIA DE NATURA.

### LA COMPOSICIÓ FOTOGRÀFICA: El quid de la qüestió (I).

Sobre la composició fotogràfica s'han escrit centenars de llibres i se n'ha debatut hores i hores en xerrades, fòrums i trobades de fotògrafs. És un tema inacabable, infinit. Seria un curs que podria durar tota la vida i, tot i així, encara no hauríem arribat a cap destí. Els secrets de la composició només els tenen uns quants, els grans mestres de la fotografia, i, el pitjor, o millor de tot, és que els transpiren de manera innata sense que ningú els hi hagi hagut mai d'explicar.

Quan parlem de composició o enquadrament, en fotografia, ens referim a aquell ordre visual en què presentem tots els elements que volem plasmar en el fotograma. Seria com un equilibri, un contrast o una proporció que farà que la nostra imatge sigui més captivadora, atractiva o "resultona" als ulls de l'espectador, o que farà que li pugui fer arribar aquell argument que nosaltres li volem explicar.

Hi ha entesos que parlen de regles de la composició fotogràfica. Com si l'art en tingués, de regles. A mi m'agrada més parlar de principis, ajudes, consells, coses a tenir en compte... no m'han agradat mai les regles. La fotografia és un mitjà d'expressió i crec que hauria de ser lliure i subjectiva, com sentir que la teva obra forma part de tu. Tot i així, després de mirar milers i milers de fotografies, s'ha arribat a unes quantes conclusions que no estarà de més saber. Tot seguit us faré cinc cèntims d'algunes de les que, per a mi, de moment, serien les principals.

Primer de tot, podríem dir que **el centre d'atenció** ha d'estar molt clar i no s'hauria de situar ben bé al mig del fotograma, sinó que hauria d'estar desplaçat cap algun dels quatre angles de l'enquadrament (la famosa "regla dels dos terços"). La idea, però, és que el motiu o missatge principal es vegi ràpidament sense que hi hagi elements de distracció. Diguem-ne que l'ull s'hi hauria de dirigir. Tot i així, hi ha altres estratègies alternatives que ens poden portar a fer un recorregut per tota la

fotografia fins a arribar al centre d'atenció d'una manera ordenada i premeditada, per exemple.

La **senzillesa**, el minimalisme que ara tant està de moda, també farà que no hi hagi cap més element que ens distregui del subjecte o del tema principal. La senzillesa la podem acompanyar amb un determinat fons amb la finalitat que aquest es complementi amb tot allò que volem explicar. Per evitar elements no desitjats, podem jugar amb l'angle d'enfocament buscant diferents enquadraments, per exemple.



Senzillesa. centre d'atenció descentrat. fons desenfocat i direcció.

Les **línies** són un element molt important i que val la pena tenir en compte. Depenent de si són horitzontals, verticals, corbes, obliqües o de direcció, aconseguirem un o un altre efecte. Cadascuna d'elles ens aboca a un sentiment diferent alhora que juga amb nosaltres fent-nos ballar l'atenció al caprici de l'autor. Val la pena practicar amb elles, les línies són elements fonamentals en qualsevol obra d'art.

Hi hauria molts més aspectes a tenir en compte a l'hora de compondre una fotografia, com el color, la il·luminació, la repetició d'elements, l'enfocament selectiu, etc. De tots aquests i de força més, en parlarem en les següents edicions.

Bones fotos!

Rosa Matesanz Torrent

## UNA DE FOTOGRAFIES BONIQUES O CURIOSSES...

... de la Núria Formatger Masferrer



◀ Papamosques gris *Muscicapa striata*, a la bassa dels Dofí de Castell-Platja d'Aro, el 28/04/19.



▲ Capó reial *Plegadis falcinellus*, al Parc dels Estanys de Castell-Platja d'Aro, el 19/09/19.

... de la Rosa Matesanz Torrent



◀ Granota pintada *Discoglossus pictus* en estadi premetamòrfic. Torrent de la Coma, a Castell d'Aro, el 25/10/19.

▶ Granota pintada *Discoglossus pictus* en estadi metamòrfic. Torrent de la Coma, a Castell d'Aro, el 08/11/19.



◀ Granota pintada *Discoglossus pictus* adulta. Torrent de la Coma, a Castell d'Aro, el 30/10/19.

... de la Mònica López García



◀ Estornells vulgars *Sturnus vulgaris*, a un teulat de La Corxera, a Sant Feliu de Guíxols, el 22/09/19.

Femella de mantis religiosa, al pla de la Casa Nova, a Sant Feliu de Guíxols, el 23/09/19. ▶



◀ Vimetaire occidental *Chalcolestes viridis* al pla de la Casa Nova, a Sant Feliu de Guíxols, el 20/10/19.

... d'en Carlos Alvarez-Cros

Parella d'emperadors divagants *Anax ephippiger*, ovopositant a la bassa de les Reinetes de Platja d'Aro, el 29/09/19. ►



◀ Formiguers de *Messor barbarus*, a can Llaurador, a Santa Cristina d'Aro, el 28/10/19.

Cercavores *Prunella collaris*, el 08/11/19, detectat el dia abans per en Miguel Ángel Fuentes i l'Albert Mallol, prop de Romanyà de la Selva, a Santa Cristina d'Aro. ►



UNA IMATGE VAL MÉS QUE...



Aquest estrany bolet, *Mutinus elegans*, procedent del continent americà, captat per Dolors Piqué Perfontan al jardí d'una casa del Mas Cabanyes de Sant Feliu de Guixols, el 25 de setembre, constitueix la primera citació d'aquesta espècie a la vall i a Catalunya, i de les comptades vegades al continent europeu; a la resta de la península Ibèrica, només és citat a Astúries. Dies més tard, al mateix indret, en sortiren diversos exemplars.

El 25 de setembre, a Platja d'Aro, en Miguel Ángel Fuentes Rosúa observà, en immersió a pulmó lliure, diversos exemplars juvenils de la rajada *Raja brachyura*, el que constitueix el primer registre gràfic fet a pulmó lliure d'aquesta espècie en aigües de la vall del Ridaura



Mascle de alaestès petit *Lestes virens*, captat per Carlos Alvarez Cros, a la bassa de can Torras, a Panedes, Llagostera, el 27 de setembre. Primera citació d'aquesta espècie a la vall.



Qui no ha vist una parella de libèl·lules aparellant-se? Però a la imatge, captada per en Carlos Alvarez Cros a la bassa de can Torras, a Panedes,, el 27 de setembre, s'aprecia com un mascle de llantió petit *Ischnura pumilio* intenta aparellar-se amb... un mascle jove de patge de copa *Enallagma cyathigerum*, aparentment mort!

El 12 d'octubre, front la desembocadura del Ridaura, en Miguel Àngel Fuentes va sorprendre aquest estrany i escàs peix: una serp de mar *Ophisurus serpens*.



El 9 de desembre, l'Iván Izquierdo observà aquest mascle d'emperador divagant *Anax ephippiger* a la cala Rovira de Castell-Platja d'Aro. Aquesta dada constitueix la primera citació d'aquesta espècie a Catalunya, al mes de desembre.

## STERNA EN ACCIÓ

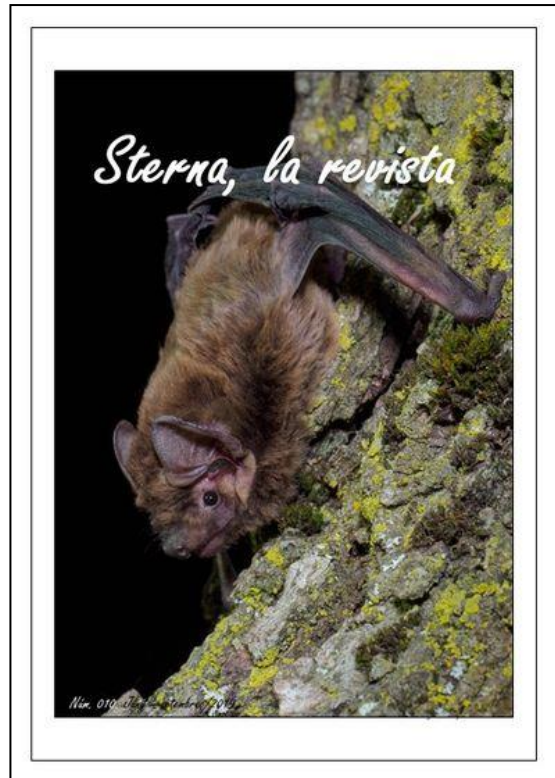


A mitjan setembre, veié la llum el desè número d'aquesta revista.

El podeu trobar a:

[http://ocellvallridaura.000webhostapp.com/Sterna/Revista\\_Sterna\\_010.pdf](http://ocellvallridaura.000webhostapp.com/Sterna/Revista_Sterna_010.pdf)

Si voleu col·laborar-hi, envieu un correu a l'adreça de correu electrònic: [vallridaura@yahoo.es](mailto:vallridaura@yahoo.es) o al correu de contacte del Grup de Natura Sterna: [sterna@yahogroups.com](mailto:sterna@yahogroups.com)



### NETEJA POPULAR DEL BOSC DE SOLIUS

Passa a l'acció i uneix-te a la iniciativa **#ecodland #costabraneta**  
Nefegem Santa Cristina d'Aro per ajudar a preservar el nostre entorn!



- Dia 15 de setembre 2019
- Trobada: 9h - Deixalleria Municipal (entrega de guants i bosses)
- Cal vehicle (Es faran vehicles compartits)
- A les 12h: Retorn a la deixalleria i triatge.
- Recomanem un bon calçat i protecció solar.

[dland.org](http://dland.org)  
[@dlandworld](https://www.instagram.com/dlandworld)

Organitza: **Dland**

Col·labora:  Ajuntament de Santa Cristina d'Aro   

<https://www.elpuntavui.cat/territori/article/11-mediambient/1666166-treuen-brossa-a-solius-i-a-la-costa-de-callella-i-llafranc.html?cca=1>



El 15 de setembre el nostre Grup col·laborà amb altres entitats (l'Agrupació de Defensa Forestal Gavarres-Marítima i l'empresa eco-friendly Sloppy Tunas, a més de l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro) en la neteja popular de la zona de Solius, a Santa Cristina d'Aro, organitzada per l'empresa DLand.

Notícia als diaris:

<https://www.diaridegirona.cat/baix-emporda/2019/09/17/recullen-tres-tones-descombraries-al/1002899.html>



© DLand - 15/09/19



## Pujada a la Ruta de les Fonts

Festa Major de Castell d'Aro

15/09/2019 · 10:30h

Plaça Poeta Sitjar, Castell d'Aro  
Plaça Poeta Sitjar, s/n



Col·labora Grup de Natura Sterna.

ASSOCIACIÓ CASINO  
CASTELLARENC - T 972 817 179 -  
info@casinocastellarenc.org



Dins els actes de la Festa major de Castell d'Aro, el 15 de setembre es feu la pujada a la Ruta de les Fonts, guiada per membres del nostre Grup.



© Rosa Matesanz Torrent - 15/09/19



El 15 de setembre, en Jaume Ramot i la Rosa Matesanz portaren a terme una estassada a la bassa del Dofí de Castell d'Aro, per tal de millorar la visibilitat des de l'observatori, així com una neteja de l'interior del mateix.



© Carlos Alvarez-Cros - 16/09/19



© Jaume Ramot García - 15/09/19



En el marc de les movilitzacions per l'emergència climàtica del 27 de setembre, el nostre company Josep Ma Bas feu una xerrada al teatre municipal de Sant Feliu de Guíxols, que versà sobre l'efecte del canvi climàtic sobre la flora i la fauna terrestre.



**art**  
**B@B**

**EXPOSICIÓ FOTOGRÀFICA DE NATURA:**  
**"IN FRAGRANTI"**  
**Autora: Rosa Matesanz**  
**Del 1 al 30 d'octubre**  
**(Tècnica digiscòping)**

"Primavera. Atrafegat fent niu" / Cabussó emplomallat (*Podiceps cristatus*)

Es pot visitar en l'horari d'obertura al públic  
Lloc: Biblioteca Municipal Baldiri Reixach  
Av. Església, 33. 17246 Sta. Cristina d'Aro

Organitza i col·labora:

Ajuntament  
Santa Cristina d'Aro

BIBLIOTECA BALDIRI REIXACH  
AVDA ESGLÉSIA, 33  
972.83.79.68  
biblioteca@sanacristina.cat



Durant tot el mes d'octubre, la Rosa Matesanz esposà una bona col·lecció de fantàstiques fotografies d'ocells a la biblioteca Baldiri Reixach de Santa Cristina d'Aro.



El 5 d'octubre, en Carlos Álvarez conduí un taller d'observació d'ocells de la Vall d'Aro, a la biblioteca Baldiri Reixach de Santa Cristina d'Aro.



© Isabel Pernal Suñer - 051019

## Taller familiar

STERNA ORGANITZA OBSERVACIÓ :  
OCELLS DE LA VALL D'ARO



Vine a reconèixer alguns ocells de la Vall d'Aro.  
Com s'alimenten i com fan el niu, on viuen...  
Aprenderàs un munt de la mà de Carlos Álvarez!

ENTRADA GRATUÏTA. Inscripció prèvia, places limitades

DISSABTE 5 D'OCTUBRE  
A LES 10.30h



Santa Cristina d'Aro

BIBLIOTECA BALDIRI REIXACH  
Avda Església, 33  
17246 Santa Cristina d'Aro  
972.83.79.68



Biblioteca  
Baldiri  
REIXACH  
Santa Cristina d'Aro

Dissabte 12 i diumenge 13 d'octubre

## DIA MUNDIAL DELS OCELLS PLATJA D'ARO

Visites guiades i activitats de descoberta  
TARDOR 2019



1r Premi



2n Premi



3r Premi

Parc dels Estanys - Platja d'Aro

Guanyadors 1r CONCURS FOTOGRAFIA DE NATURA  
1r Premi, Immaculada Pujol  
2n Premi, Mònica López García - 3r Premi, Manel Álvarez Cros

Dissabte 12 d'octubre / 19 h

### NIT DELS RATPENATS

- Vine a conèixer els ratpenats del Parc dels Estanys
- Xerrada i sortida guiada dins el parc amb receptors d'ultrasons per conèixer els diferents ratpenats que hi concorren
- \* a càrrec de Natura Montfred

Diumenge 13 d'octubre / 10-14 h

### ACTIVITATS LLIURES

- Observació d'ocells assistida per experts
- Exposició de fotografies i volació del 2n Concurs de Fotografia de Natura
- Mostra de fustes llenyoses de la Vall d'Aro
- Taller de col·lecció de fustes llenyoses
- Taller de caixes niu per ratpenats i taller infantil de ratpenats
- Zona de coneixement científic
- Zona Eco-friendly amb empreses i entitats locals sostenibles: Sloopy Tunas, Natura Montfred, SOS Costa Brava i DLand

### ACTIVITATS GUIADES

- 11.00 h Visita al parc amb ornitòlegs i botànics
- 12.00 h Mostra d'anellament científic
- 13.30 h Lliurament de Premis del 2n Concurs de Fotografia de Natura
- \* totes les activitats són gratuïtes i a càrrec del Grup Natura Sterna



### Informació

Oficina de Turisme de Platja d'Aro  
visitesguiades@platjadaro.com +34 972 817 179  
www.platjadaro.com

365



El cap de setmana del 12 i 13 d'octubre, al Parc dels Estanys de Platja d'Aro, celebrarem el Dia Mundial dels Ocells, duent a terme diverses activitats.

<https://www.tvcostabrava.com/raul-jimenez-/medi-ambient/natura/platja-daro-celebra-la-8a-edicio-del-dia-mundial-dels-ocells>

Al dissabte al vespre, la nit dels ratpenats fou un èxit. La concorreguda assistència va descobrir el desconegut món d'aquests meravellosos animalons a través de la xerrada de la Laura Torrent i les observacions amb els aparells detectors d'ultrasons.



© Rosa Matesanz Torrent - 12/10/19



© Mònica López García - 13/10/19

L'endemà al matí, l'admiració de l'exposició de les fotografies concursants, els diferents tallers, les observacions assistides dels observatoris i l'anellament científic d'ocells provocaren un ininterromput fluir de grans i petits.



© Joan Carles Ortega Mateu - 13/10/19



© Jaume Fabró Marcet - 13/10/19



© Jaume Fabró Marcet - 13/10/19



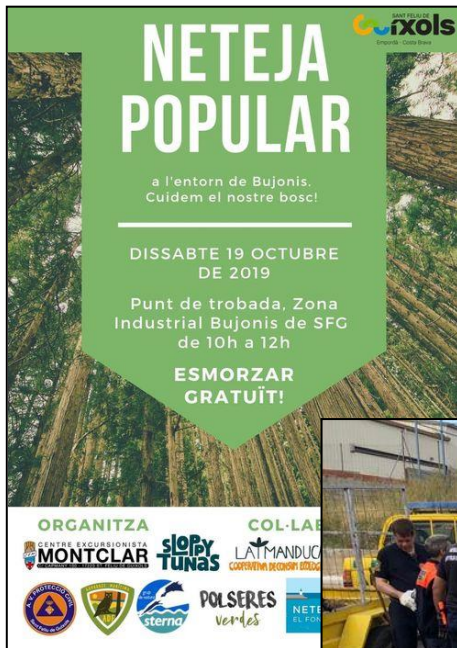
© Núria Formatger Masferrer - 13/10/19

La visita guiada al  
Parc dels Estanys i el  
repartiment de premis

del II Concurs de fotografia de natura  
de Sterna, clogueren una jornada  
espectacular.



© Laura Torrent Alsina - 13/10/19



**NETEJA POPULAR**  
a l'entorn de Bujonis.  
Cuidem el nostre bosc!

DISSABTE 19 OCTUBRE  
DE 2019

Punt de trobada, Zona  
Industrial Bujonis de SFG  
de 10h a 12h

**ESMORZAR  
GRATUÏT!**

ORGANITZA: CENTRE EXCURSIONISTA MONTCLAR, slopy TUNAS, COL-LAB, LATMANDUC, POLSERES Verdes, STERNA



El 19 d'octubre el nostre Grup col·laborà amb altres entitats (el Centre Excursionista Montclar, l'Agrupació de Defensa Forestal Gavarres-Marítima, Protecció Civil de Sant Feliu de Guíxols, la cooperativa La Manduca, Polseres Verdes, Netegem el fons marí, l'Obra Social "la Caixa", Supermercats Esclat i l'empresa eco-friendly Sloppy Tunas, a més de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols) en la neteja popular de la zona de Bujonis, a Sant Feliu de Guíxols.



<https://es-es.facebook.com/164351910300211/videos/424769700978125/>



**ANELLAMENT D'OCELLS**  
Veuràs els ocells  
silvestres molt a prop



**Diumenge 20  
d'Octubre a les 10h**  
A la Zona Esportiva de  
Santa Cristina d'Aro

Sessió d'anellament científic d'ocells silvestres per conèixer la nostra fauna, les seves característiques biològiques i la importància de la seva conservació. Amb Pitu Bas, professor de la UdG i Jaume Ramot, president d'Sterna

Associació de barri de Santa Cristina d'Aro Ermessenda



El 20 d'octubre, membres del nostre Grup portaren a terme una sessió divulgativa d'anellament científic d'ocells a Santa Cristina d'Aro.





El 26 d'octubre, diversos membres de Grup portaren a terme la restauració del rètol de la bassa del Dofí de Castell d'Aro. Amb el mateix fer, aprofitaren per fer tasques de neteja de canyes i plantació d'un aloc.



© Rosa Matesanz Torrent - 26/10/19



© Esther Callol - 06/11/19



El 6 de novembre, membres de la secció de Medi Natural de la Policia Local i del Grup de Natura Sterna alliberaren un blauet al Parc dels Estanys de Platja d'Aro. L'ocell havia entrat accidentalment al pavelló d'esports de la localitat i, apart de l'ensurt, es trobava en perfectes condicions.

<https://www.diaridegirona.cat/baix-emporda/2019/11/07/alliberen-blauet-comu-al-parc/1012362.html>



El 20 de novembre, el nostre president, Jaume Ramot, acompanyat per l'Albert Mallol, protagonitzà una xerrada al Centre Cívic Tueda de Sant Feliu de Guíxols, que versà sobre els organismes en perill d'extinció a casa nostra.



© Gerard Ramonet Genoyer - 20/11/19



El 6 de desembre, es van plantar diverses caixes niu per a gamarús al llarg del recorregut de la Ruta de les Fonts de Castell d'Aro. Esperem que no triguin en ser ocupades.



© Jaume Ramot García - 06/12/19

**PUBLICITAT** (Clínica Veterinària Pou és una empresa col·laboradora de Sterna)



*· Des de 1988 ·*

**CLÍNICA  
VETERINÀRIA  
POU**

**URGÈNCIES 24H  
607 836 482**

**Plaça de la Sardana, 8 · 17250 Platja d'Aro  
972 816 551 · [clinicaveterinariapou@gmail.com](mailto:clinicaveterinariapou@gmail.com)**



## Vols ser soci/a de Sterna? És gratis!

Si voleu ser socis del Grup de Natura Sterna només ens heu d'enviar un correu electrònic a l'adreça: [sterna@yahoogroups.com](mailto:sterna@yahoogroups.com) amb aquestes dades:

Nom i cognoms

DNI

Adreça de correu electrònic

Telèfon mòbil

Telèfon fix

Una vegada rebudes, us enviarem un carnet de soci que podreu imprimir i retallar o portar al mòbil. Pel fet de ser soci, tindreu prioritats en les activitats del Grup, podreu col·laborar i presentar iniciatives i rebreu a la vostra adreça de correu electrònic la Revista de Sterna.

## Per fer coses hem de ser més socis padrins!

Si, a més, voleu **ser soci padrí** i contribuir a les despeses del Grup, podeu fer un **donatiu anual de l'import que ens digueu, amb un mínim de 25€**, que se us carregarà al número de compte corrent que ens indiqueu.

Si volguéssiu fer una **aportació puntual**, poseu-vos en contacte amb nosaltres a [sterna@yahoogroups.com](mailto:sterna@yahoogroups.com)

**Si vols col·laborar en la revista, tens alguna idea interessant o algun suggeriment o proposta, fes-nos-ho saber. Envia un correu a: [sterna@yahoogroups.com](mailto:sterna@yahoogroups.com)**



**Estigues informat del que fem i del que passa a la vall.**

<https://es-es.facebook.com/Grup-de-Natura-Sterna-164351910300211/>

### SOLUCIÓ A LA SOPA DE LLETRES I A L'ENDEVINALLA

I	A	B	I	S	B	O	T	O	R	E	C	R	A
L	B	E	A	E	F	R	A	N	O	S	A	I	R
A	F	I	S	T	O	R	R	A	D	A	R	E	I
E	C	N	F	E	B	A	D	M	U	U	C	R	O
I	N	S	C	M	L	P	O	I	Q	U	E	C	T
X	U	E	T	N	E	D	R	A	U	G	I	A	C
O	T	C	D	S	D	S	L	I	R	O	U	N	N
I	I	T	O	A	A	R	C	A	S	A	R	I	U
L	T	L	T	A	D	A	R	A	O	A	S	P	T
A	C	A	Q	U	I	B	F	I	R	L	I	S	O
R	R	U	R	U	M	A	R	A	O	O	T	E	L
A	E	B	A	E	I	G	N	U	V	E	L	A	O
E	E	I	S	O	S	Y	O	R	G	A	H	A	R
C	F	L	N	G	O	E	I	U	Q	U	E	I	F

LA CEBA

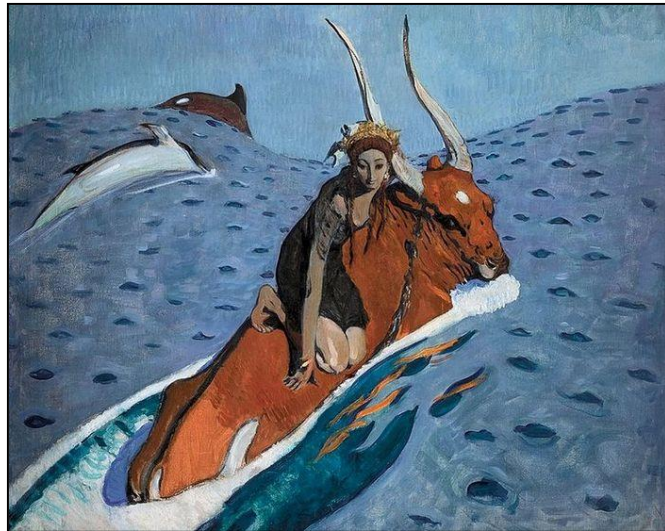
## CONTRAPORTADA: ART I NATURA.

El Rapte d'Europa, es una quadro (oli damunt tela, 71x98 cm) de Valentí Serov (1865 San Petersburg – 1911 Moscou), dipositat actualment a la galeria Tretyakov, a Moscou. Serov va ser un afamat retratista que treballà en totes les grans capitals d'Europa. El mite del rapte d'Europa ha estat pintat al llarg dels segles per molts pintors, entre ells : Rembrandt, Goya, Tiziano, Veronese, Vouet i d'altres.

Europa (en grec antic i en la mitologia grega), era una dona fenícia de Tir, nom del qual deriva el del continent europeu. El mite relata que va ser raptada per Zeus transformat en un toro blanc, qui la va portar a Creta sobre els seus lloms. Aquest relat va ser racionalitzat per Herodot, que diu que va ser segrestada per marins cretencs que la portaren a Creta. La referència més antiga d'aquest mite és un text de la Ilíada i un fragment del Catàleg de les Dones d'Hesíode. Les interpretacions d'aquest mite són nombroses i variades. Segons alguns autors, potser Europa es va deixar portar perquè anhelava marxar de la seva Fenícia natal i conèixer altres mons, encisada pels relats sobre les terres del Mediterrani que els seus compatriotes marins escampaven despertant la imaginació i els somnis de les noies. El toro-Zeus la va portar a Creta, i la va fer reina. En aquest sentit, el continent europeu representaria amor a una idea, unida a la representació mítica d'una conquesta d'un continent del saber, fet de la mescla de les diverses llengües i cultures de les diferents comunitats, que per visitar-les no es requeria documentació, només el desig de pertànyer a una cadena de generacions que l'aviva i el converteix sempre en Una altra Cosa.

Goya, el pintor que ens va anticipar els monstres que engendra la raó científica, es va revoltar a la tradició i va pintar, al toro, de negre, sumint-se cec en la penombra, en la boira que enfosquia el litoral. El toro se submergeix en la boira; ella mira cap enrere, resignada a la captura. Ja en el segle XX, El

rapte d'Europa de Max Aub (drama real en tres actes) era un sinistre "rapte de bogeria", en l'eixordador domini de les idees nazis, misteriós "afany de posar-se a les mans dels altres, pruija d'obeir, d'ajupir les orelles, d'atropellar i negar la pròpia voluntat" que s'havia ensenyorit d'una Europa estripada



per l'odi. Situada l'obra a Marsella durant l'ocupació retrata la clandestinitat resistent, l'amarg exili dels conreats amants de l'Europa del saber, i la seva desesperada cerca d'un lloc d'abric en una altra riba. "En això s'han convertit els homes: passaports, segells, empremtes dactilars" escriu en Max Aub.

Potser és el moment de preguntar-nos a què ens referim quan parlem d'amor o odi per Europa? La psicoanàlisi ens ha ensenyat a precisar que l'amor es dirigeix al saber i l'odi a l'ésser. Assistirem al rapte definitiu d'Europa? Què succeirà amb els principis fundacionals d'unió en la diversitat, solidaritat i progrés? O potser tornarem a veure el ressorgir del seu regnat a les illes de l'Egeu, on arriben actualment els naufrags provinents d'Àfrica que encara somien amb lliurar-se a amorosos raptos en les llengües europees com les llengües de la llibertat?

Estareu d'acord en aquest quadre dona molt de sí...

Temi Vives